

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

TINA OSTANEK

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**OSEBNI STEČAJ: PRIMERJAVA SLOVENSKEGA SISTEMA Z
AMERIŠKIM**

Ljubljana, avgust 2009

TINA OSTANEK

IZJAVA

Študentka Tina Ostanek izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom docenta dr. Mateja Marinča, in da dovolim njegovo objavo na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne _____

Podpis: _____

KAZALO

UVOD	1
1. OSEBNI STEČAJ	2
1.1 Zgodovina osebnega stečaja	2
1.2 Namen osebnega stečaja	3
1.3 Prednosti in slabosti osebnega stečaja za dolžnika	4
1.4 Prednosti in slabosti osebnega stečaja za upnika	5
1.5 Kako se izogniti osebnemu stečaju	6
2. ZAKON O OSEBNEM STEČAJU V SLOVENIJI	7
2.1 Trajna nelikvidnost in dolgoročna plačilna nesposobnost	8
2.2 Postopek osebnega stečaja	8
2.3 Vloga bank in drugih institucij v stečajnem postopku	10
2.4 Omejitve poslovne sposobnosti stečajnega dolžnika	10
2.5 Stečajna masa	11
2.6 Prednostne terjatve	12
2.7 Končanje postopka osebnega stečaja in odpust obveznosti	14
2.8 Pregled postopka osebnega stečaja v Sloveniji	16
3. POSLEDICE UVEDBE OSEBNEGA STEČAJA V SLOVENIJI	16
3.1 Stečaj samostojnega podjetnika pred uvedbo ZFPPIPP	18
3.2 Stečaj samostojnega podjetnika po uvedbi ZFPPIPP	19
3.3 Stečaj samostojnega podjetnika v primerjavi s stečajem pravne osebe	20
3.4 Pregled postopkov osebnih stečajev v Sloveniji	21
3.5 Posledice osebnih stečajev za banke	23
4. OSEBNI STEČAJ V ZDRUŽENIH DRŽAVAH AMERIKE	24
4.1 Poglavje 7: Likvidacija	24
4.2 Poglavje 13: Poravnava dolgov posameznikov z rednim dohodkom	27
4.3 Primerjava med Poglavjem 7 in Poglavjem 13	28
5. PRIMERJAVA POSTOPKOV OSEBNIH STEČAJEV V SLOVENIJI IN V ZDA	30
5.1 Postopek osebnega stečaja	30
5.2 Način vložitve postopka osebnega stečaja	30
5.3 Stroški osebnega stečaja	31
5.4 Izvzetje iz stečajne mase	32
5.5 Možnost zlorab osebnega stečaja	32
5.6 Strogost osebnega stečaja	33
SKLEP	33
LITERATURA IN VIRI	36

KAZALO TABEL

Tabela 1: Prednosti in slabosti osebnega stečaja za dolžnika in upnika.....	6
Tabela 2: Glavni pojmi postopka osebnega stečaja.....	16
Tabela 3: Število začelih in končanih osebnih stečajev ter število zavrženih predlogov za začetek postopka osebnega stečaja podjetnika/zasebnika oktober 2008–maj 2009	21
Tabela 4: Število začelih in končanih osebnih stečajev ter število zavrženih predlogov za začetek postopka osebnega stečaja potrošnika oktober 2008–maj 2009	22
Tabela 5: Stroški osebnega stečaja (v EUR)	31

KAZALO SLIK

Slika 1: Grafični prikaz števila začelih in končanih osebnih stečajev ter števila zavrženih predlogov za postopka osebnega stečaja podjetnika/zasebnika oktober 2008–maj 2009 ...	21
Slika 2: Grafični prikaz števila začelih in končanih osebnih stečajev ter števila zavrženih predlogov za začetek postopka osebnega stečaja potrošnika oktober 2008–maj 2009	22

UVOD

Prav vsakomur se lahko zgodi, da zabrede v finančne težave. V preteklosti se je vsakdo s tem spopadal, kakor je vedel in znal. Pogosto so ljudje vračali svoje dolgove do smrti in še po njej, saj so kreditne obveznosti padle na ramena potomcev. Ljudje so se soočali z ogromnimi dolgovi in so bili zaradi tega potisnjeni na socialni rob družbe ter so se pogosto zatekli celo v kriminalna dejanja. To pa pomeni za posameznika in družbo ogromno gospodarsko škodo. Institut za reševanje tovrstnih problemov je postopek osebnega stečaja.

Osebni stečaj je postopek, ki ga v razvitem svetu poznajo že kar nekaj časa. V Evropi se je zakonodaja o osebnih stečajih začela urejati v začetku 90. let prejšnjega stoletja. Takrat je namreč prišlo do začetka recesije in prezadolženosti prebivalstva v zahodnoevropskih državah. Od 1. oktobra 2008 pa je tudi v Sloveniji reševanje finančnih težav posameznikov urejeno z zakonom, ki omogoča osebni bankrot oziroma stečaj. Osebni stečaj v Sloveniji ureja Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (v nadaljevanju ZFPPIPP). Po tem zakonu lahko razglasi osebni stečaj vsaka fizična oseba (samostojni podjetnik, zasebnik ali potrošnik).

V postopku osebnega stečaja gre za to, da se dolžniku pod določenimi pogoji odpusti del dolgov, kar mu bo lahko v določenem času omogočilo zaživeti normalno življenje. Čeprav so si za dolgove večinoma krivi ljudje sami, se pozablja, da so razlogi za prezadolženost lahko zelo različni in včasih posameznik nanje nima nobenega vpliva. Tako na primer lahko posameznik izgubi službo brez lastne krivde, lahko zbolijo ali pa ga posojilodajalec pri najemu posojila napačno informira.

Osebni stečaji je dobra rešitev tudi za upnike, ker se natančno ugotovi, koliko premoženja ima dolžnik, in določi, koliko dolga bo lahko odplačal. Pomembno je namreč, da dolžnik naredi vse, kar je v njegovi moči, da bi dolgove poplačal. Izkušnje kažejo, da so tisti, ki so enkrat že propadli, pri ponovnem podjetniškem poslovanju previdnejši.

Namen diplomske naloge je seznaniti bralca z novo zakonodajo na področju stečajnih postopkov, predvsem z novo uveljavljenim postopkom osebnega stečaja v Sloveniji. Cilj diplomske naloge je bralcu predstaviti prednosti in slabosti osebnega stečaja za dolžnika in upnike ter posledice tega postopka.

Začetno poglavje opisuje osebni stečaj na splošno. Opisani so zgodovina, pomen, pojem in namen osebnega stečaja. Razložene so tudi posledice tega postopka za dolžnika in za upnike. Predstavljeni pa so tudi nekateri predlogi, kako se izogniti osebnemu stečaju. Drugo in tretje poglavje se v celoti nanašata na osebni stečaj v Sloveniji. V drugem poglavju je tako podrobneje predstavljen zakon o osebnem stečaju v Sloveniji. Na koncu poglavja je še tabelarni povzetek glavnih značilnosti ZFPPIPP. V tretjem poglavju pa so

opisane posledice osebnega stečaja. Posebej je obravnavan primer osebnega stečaja samostojnega podjetnika, ki se z uveljavitvijo ZFPPIPP vodi po enakih pravilih, kot veljajo za osebni stečaj potrošnika. Narejena je tudi primerjava s stečajem pravne osebe, saj so namreč pred uveljavitvijo tega zakona za samostojnega podjetnika veljala enaka pravila kot za pravno osebo. Narejena je še analiza že vloženih postopkov osebnih stečajev in predstavljene posledice osebnih stečajev z vidika bank kot upnic. Četrto poglavje je namenjeno obrazložitvi postopka osebnega stečaja v Združenih državah Amerike (v nadaljevanju ZDA). Razložene so bistvene značilnosti postopka osebnega stečaja v ZDA, kjer je, v nasprotju s Slovenijo, možno vložiti vlogo za osebni stečaj po dveh poglavjih (Poglavju 7 in Poglavju 13). Med tema poglavjema obstajajo seveda nekatere razlike in te so tu tudi navedene. Zadnje poglavje pa prikazuje primerjavo bistvenih značilnosti osebnih stečajev v Sloveniji in v ZDA. Diplomsko delo se konča s sklepnimi ugotovitvami kot povzetkom predhodnih poglavij.

1. OSEBNI STEČAJ

Za lažje razumevanje samega postopka osebnega stečaja je najprej predstavljena njegova zgodovina. Podrobneje so razloženi pomen, pojem in namen kot tudi posledice tega postopka za stečajnega dolžnika in za upnika. Predstavljeni pa so tudi predlogi ukrepov za preprečitev osebnega stečaja.

1.1 Zgodovina osebnega stečaja

Pogosto uporabljeni izraz za stečaj je bankrot. Po eni od razlag naj bi beseda nastala iz latinske besede *bancus* (klop ali miza) in *ruptus* (zlomljen). Beseda »Bank« se nanaša na klop, ki so jo imeli prvi bankirji na javnih mestih, da so na njej pisali menice. Ko je bankir propadel, je »zlomil« svojo klop in s tem javnosti oznanil, da ni več sposoben opravljati svojega posla in da je z njim propadla tudi njegova banka. Izraz bankrot bi prav tako lahko prišel iz italijanskega izraza *banco rotto*, kar tudi pomeni zlomljena klop. Tretja razlaga izvora besede bankrot pa je lahko iz francoskega izraza *banque* – 'miza' – in *route* – 'sled'. V tem primeru gre za metaforo, ki izhaja iz sledi, ki jo je klop pustila v zemlji. Bankrot je bil poznan tudi na Daljnem vzhodu; tam je vsakogar, ki je trikrat bankrotiral, doletela smrtna kazen (Bankruptcy, 2008).

V zgodovini nekatere kulture niso poznale bankrota. Za odstranjevanje posledic neplačanih obveznosti so se uporabljale druge metode. Tako na primer v stari Grčiji bankrot ni obstajal. Če oče ni mogel poravnati svojih dolgov, je bila njegova celotna družina, vključno s služabniki, prisiljena v »dolžniško suženjstvo«, ki je trajalo, vse dokler niso bili upniki poplačani oziroma škoda povrnjena prek fizičnega dela. V mnogih starogrških

mestih so omejili dolžniško suženjstvo na obdobje petih let. Dolžniških sužnjev, v nasprotju z navadnimi, lastniki niso smeli ubiti ali jim trgati udov, saj je bilo njihovo življenje zaščiteno tudi pred pohabljenjem, kar za navadne sužnje ni veljajo. Vsekakor pa so jih upniki lahko obdržali do poplčila dolgov, kar je pogosto pomenilo do smrti (Bankruptcy, 2008).

1.2 Namen osebnega stečaja

Tudi v sodobnem času se ljudje pogosto znajdejo v trenutno nerešljivih finančnih težavah. Prezadolžene osebe pogosto životarijo na robu eksistenčnega minimuma, kar seveda obremenjuje tudi preostale člane družine, zlasti otroke. Strah pred upniki pogosto prisili prezadolžene osebe, da poskusijo na nelegalen način pridobiti določena sredstva za svoje preživljanje, na primer z delom na črno. Takšno življenje se opredeljuje kot »dolžniški zapor« in bi ga lahko primerjali s prodajo dolžnikov v suženjstvo. Ker pa suženjstvo kot kazen za stečaj ni več v uporabi, so vsi postopki osebnega stečaja samo oblika reorganizacije. Individualni dolžniki v postopku osebnega stečaja vedno obdržijo svoj človeški kapital, ki je pomemben del njihovih sredstev. Ostane pa jim tudi pravica, da uporabljajo nekaj svojih finančnih sredstev. Velja namreč splošno mnenje, da je posamezniku treba omogočiti, da ponovno začne svoje življenje brez materialnih obremenitev. Zato tudi številne države urejajo postopke razbremenitve denarnih dolgov za fizične osebe oziroma postopke osebnih stečajev (Ivanjko, 2007, str. 1170–1171; Lipovec & Savnik, 1996, str. 13; White, 2005, str. 37–38).

Osebni stečaj je pravni postopek, ki ga lahko razglasi vsaka prezadolžena fizična oseba, se pravi samostojni podjetnik, zasebnik ali potrošnik oziroma njihovi upniki. Tako kot v primeru stečaja družbe se tudi v primeru osebnega stečaja določi celotni znesek, ki ga mora dolžnik plačati svojim upnikom, to je **višina deleža**, in kako so plačila razdeljena med posamezne upnike, to je **delitev deleža** (White, 2005, str. 37).

V postopku osebnega stečaja prezadolžene fizične osebe poplačajo svoje upnike hkrati in v enakih deležih od dolžnega zneska. Za del obveznosti, ki jih ne morejo poplačati, pa predlagajo sodišču, da jim jih odpiše. Posamezniki razglasijo osebni stečaj, ko so prezadolženi in ne morejo več poravnati svojih dolgov oziroma postanejo nesolventni. O nesolventnosti govorimo v primeru trajne nelikvidnosti oziroma dolgoročne plačilne nesposobnosti, torej takrat, ko dolžniki zamujajo z izpolnitvijo svojih obveznosti dlje časa. Natančna definicija obeh pojmov je podrobneje navedena v poglavju 2.1 (Srnovršnik, 2009b; Uvajanje instituta osebnega stečaja, 2008).

Glavni namen osebnega stečaja je, da dolžnik poplača tisto in toliko, kolikor zmore, ter se razglasi za prostega obveznosti in tako lahko začne na novo. V stečajnem postopku lahko

predlaga sodišču, da ga oprosti plačila tistih dolgov, ki niso bili poplačani iz obstoječega premoženja v stečaju (Kaj če bankrotiram, 2007; Osebni stečaj (s.p.), 2008).

Po drugi strani pa je postopek osebnega stečaja namenjen tudi upnikom. Če ne pride do osebnega stečaja, se namreč velikokrat zgodi, da upnik, ki prvi pride do izvršbe, izterja vse, preostali upniki pa tako ostanejo praznih rok. Osebni stečaj pa upnike obravnava po načelu enakopravnosti in jim zagotavlja, da bodo iz premoženja stečajnega dolžnika prejeli plačilo svojih terjatev hkrati in v enakih deležih od dolžnega zneska. Terjatve upnikov, ki niso v celoti poplačane iz razdelitvene mase stečajnega dolžnika, ne prenehajo. Upniki jih lahko uveljavljajo tudi po koncu stečajnega postopka, če v zakonu ni določeno drugače (Osebni stečaj (s.p.), 2008; Rozman, 2007, str. 50).

1.3 Prednosti in slabosti osebnega stečaja za dolžnika

Za samega dolžnika je zagotovo največja prednost, ki jo prinaša stečaj, konec negotovosti in stresa, ki ju povzroča pritisk številnih upnikov. Dolžnik v postopku osebnega stečaja običajno plača za svoje dolgove manj, kot če se dogovori za katero od drugih možnosti. Ko so dolgovi vključeni v postopek osebnega stečaja, se jih namreč običajno velik del odpiše. Upniki se tako morajo sprijazniti z dejstvom, da ne bodo dobili poplačanih vseh svojih terjatev in proti temu ne morejo storiti nič (Kaj če bankrotiram, 2007).

Po objavi osebnega stečaja prevzame stečajni upravitelj odločanje o vseh finančnih transakcijah stečajnega dolžnika. Stečajni dolžnik se mora tako sprijazniti z dejstvom, da je njegove finančne neodvisnosti konec. Ne more več sam najeti posojila, odpreti transakcijskega računa in ne more dati poroštev (Kaj če bankrotiram, 2007).

Med glavnimi slabostmi pa je dejstvo, da dolžnik izgubi večji del svojega oprijemljivega premoženja. Če je dolžnik lastnik ali solastnik nepremičnine, se bo ta njegov del nepremičnine prodal za poplačilo dolgov. Če je dolžnik lastnik podjetja, se bo premoženje podjetja porabilo za poravnavo njegovih dolgov. To pa bo lahko doseženo s prodajo ali s prenosom dobička na upnike (Kaj če bankrotiram, 2007).

Osebni stečaj lahko privede dolžnikov življenjski standard celo na tako nizko raven, da postane brezdomec. Finančni zlom individualnega dolžnika lahko vpliva tudi na njegove družinske člane. Zmanjšana možnost porabe lahko povzroči, da dolžnikovi otroci zapustijo šolo in so se prisiljeni zaposliti. Prav tako lahko finančni zlom povzroči, da se morajo dolžnik ali njegova družina odpovedati potrebnemu zdravljenju (White, 2005, str. 38–39).

Poznavanje zakona in posledic postopka osebnega stečaja gotovo vpliva na dolžnika. Bolj ko je zakon strog, preudarnejše dolžnik ravna ob prvih finančnih težavah. Če je zakon o

stečaju strog, se dolžnik izogiba tako imenovanemu strateškemu stečaju, v katerem bi solventen dolžnik sprožil stečaj samo zato, da bi prišlo do odpisa dolga. Prav tako je dolžnik, ki se zaveda posledic stečajnega postopka, previden pri prevzemanju velikih tveganj. Še preden se dokončno odloči, da vloži vlogo za osebni stečaj, poskuša svoje obveznosti poravnati tudi z dodatnim delom in se tako izogniti nesolventnosti, ki vodi v stečaj. Strog zakon o stečaju lahko torej služi kot vzvod, s katerim zagotavljamo preudarno netvegano poslovanje in obnašanje posameznika. Če pa kljub previdnosti dolžnik postane nesolventen in je osebni stečaj neizogiben, strogost zakona neugodno vpliva na stečajnega dolžnika. Milejši zakon o stečaju je v tem primeru lahko v interesu tako dolžnika kot tudi upnika. Če dolžniku zasežejo vse njegovo premoženje, mu s tem vzamejo možnost, da bi uspešno opravljal svoje delo naprej in poravnal dolgove s tekočim delom. V takem primeru lahko odpis dolgov privede do boljše rešitve tako za dolžnika kot tudi za upnika.

1.4 Prednosti in slabosti osebnega stečaja za upnika

Za upnika stečajnega dolžnika potrošnika je prednost že to, da sploh lahko vloži vlogo za začetek postopka osebnega stečaja. Upnikom je z uvedbo stečajnega postopka zagotovljen pravičen delež poplačila njihovih terjatev glede na premoženje, ki je stečajnemu dolžniku še ostalo. S stečajnim postopkom je namreč onemogočeno prednostno poplačilo po subjektivni presoji. Tudi pravilo hitrejšega v tožbenih postopkih je izključeno.

Slabost stečajnega postopka za upnika pa je, da se mora sprijazniti s poplačilom terjatev v samo določenem deležu. Ker so stroški postopka osebnega stečaja visoki, se s tem občutno zmanjša stečajna masa oziroma sredstva, ki so namenjena za poplačilo upnikov. Upniki bodo torej poplačani v manjšem deležu. Prav tako pa se mora upnik sprijazniti s sklepom sodišča o odpustu dolga stečajnemu dolžniku, če dolžnik seveda doseže odpust obveznosti.

V spodnji tabeli so povzete glavne prednosti in slabosti osebnega stečaja za dolžnika in za upnika.

Tabela 1: Prednosti in slabosti osebnega stečaja za dolžnika in upnika

PREDNOSTI OSEBNEGA STEČAJA	
<p>za STEČAJNEGA DOLŽNIKA:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ublažitev negotovosti in stresa; – po objavi stečaja prevzame odločanje in plačevanje dolgov tretja stran; – dolžniki običajno plačajo manj in upniki se morajo s tem sprijazniti. 	<p>za STEČAJNEGA UPNIKA:</p> <ul style="list-style-type: none"> – možnost vložitve postopka osebnega stečaja za potrošnika; – pravičen delež poplačila njegovih terjatev; – onemogočeno je prednostno poplačilo po subjektivni presoji; – izključeno je pravilo hitrejšega v tožbenih postopkih.
SLABOSTI OSEBNEGA STEČAJA	
<p>za STEČAJNEGA DOLŽNIKA:</p> <ul style="list-style-type: none"> – dolžnik se mora sprijazniti s pregledi vseh svojih denarnih transakcij, ne more odpreti TRR, najeti posojila in dati poroštva; – dolžnik izgubi večji del svojega premoženja, pogosto tudi svoj dom, če pa je podjetnik, tudi podjetje; – nizka cena premoženja pri prodaji na dražbi. 	<p>za STEČAJNEGA UPNIKA:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poplačilo terjatev v samo določenem deležu; – neizterljivost preostalih terjatev, ki so vključene v odpust dolga stečajnemu dolžniku; – stroški postopka osebnega stečaja zmanjšujejo sredstva za poplačilo terjatev.

1.5 Kako se izogniti osebnemu stečaju

Preden dolžnik vloži prijavo za postopek osebnega stečaja, lahko preizkusi še druge možnosti. Ena od njih so pogajanja z upniki. Upnike mora čim prej obvestiti o svojih težavah in poskusiti doseči podaljšanje plačilnih rokov oziroma zmanjšanje obrokov. Tako bodo upniki videli, da dolžnik svoje finančno stanje jemlje resno, in mu bodo pripravljene pomagati. Težava pri neposrednem pogajanju pa lahko nastane, če se le eden od upnikov ne strinja z odpisom dolga. V takem primeru se lahko zgodi, da razmeroma majhen upnik zavre uspeh prostovoljne poravnave. Sprožitev stečajnega postopka tako ostane edina možnost (Edmond, 2009).

Druga možnost, ki je veliko dolžnikov ne uporabi, je načrtovanje tedenskega ali mesečnega proračuna. To se pravi, da dolžnik preračuna razmerje med svojim dohodkom in svojimi obveznostmi. Tako lahko ugotovi, koliko ima dejansko nujnih mesečnih izdatkov, koliko lahko porabi za poplačilo dolgov in koliko, če sploh kaj, mu ostane (Anderson, 2009).

Naslednja, verjetno najtežja možnost je prodaja nepremičnine ali premičnine. To je sicer vedno zelo težka odločitev, vendar pa če se dolžnik odloči prodati premoženje sam, lahko določi ceno in ima nadzor nad prodajo. Če dolžnik namreč zabrede tako daleč, da nepremičnin in premičnin ne more več prodati sam in te pridejo v stečajno maso, izgubi nadzor nad premoženjem. Imetje proda hipotekar ali stečajni upravitelj na dražbi in po ceni, ki je lahko veliko nižja od tiste, ki bi jo lahko dosegel pri normalni prodaji (Edmond, 2009).

Iz predstavljenega v tem poglavju vidimo, da ima osebni stečaj pozitivne in negativne posledice tako za stečajnega dolžnika kot tudi za stečajnega upnika. Torej mora biti odločitev za vložitev stečaja dobro premišljena in pogojevana s potrebo po novem začetku šele takrat, ko res ni nobene druge rešitve. Preden dolžniki vložijo osebni stečaj, bi se morali posvetovati z izkušenim odvetnikom. Včasih se dolg res lahko zdi ogromen, vendar pa lahko z odvetnikovo pomočjo dolžnik uredi poplačilo dolga z upnikom, ne da bi vložil osebni stečaj. V drugih situacijah pa je morda osebni stečaj res lahko dolžnikova najboljša izbira. Ker pa je med dolžniki in upniki ter med samimi upniki pogosto slaba koordinacija, se rado zgodi, da upniki tudi prehitro sprožijo postopek osebnega stečaja dolžnika in unovčijo svoja zavarovanja. Terjatev upnikov, ki svojih terjatev nimajo zavarovanih, pa bodo v stečaju po vsej verjetnosti prišle pod odpust dolga. Temu upniki sicer pogosto nasprotujejo, a ne najbolj uspešno.

2. ZAKON O OSEBNEM STEČAJU V SLOVENIJI

Uvedba stečajnega postopka v Sloveniji je bila nujna zaradi velikih zaostankov pri izvršbi ter tudi zaradi varstva dolžnikov, ki pogosto niso prezadolženi po svoji krivdi. Uvedba osebnega stečaja pa je tudi obveznost Republike Slovenije (v nadaljevanju RS) kot članice Evropske unije (v nadaljevanju EU). Zakonodaja EU sicer ne ureja področja osebnega stečaja, imajo pa posamezne države članice to področje že urejeno. Slovenija je pri pripravi ZFPPIPP uporabila nemško-avstrijski model osebnega stečaja z nekaterimi spremembami časovnih omejitev (Ivanjko, 2007, str. 1171; Osebni stečaj (s.p.), 2008; Volk, 2008b).

Z uveljavitvijo ZFPPIPP je tako v Sloveniji možno voditi osebni stečaj nad premoženjem vsake fizične osebe. Za vodenje tega postopka je v RS pristojno sodišče. Osebni stečaj je dovoljen zoper vsako fizično osebo, ki ima stalno ali začasno prebivališče v Sloveniji. Dovoljen pa je tudi za samostojne podjetnike, zasebnike in potrošnike, ki nimajo niti

stalnega niti začasnega prebivališča v RS, če tu prejemajo plačo ali druge stalne prejemke ali če je njihovo premoženje v Sloveniji (Cigrovski, 2008).

V tem poglavju sta najprej razložena pojma trajna nelikvidnost in dolgoročna plačilna nesposobnost kot vzrok za uvedbo postopka osebnega stečaja. Nadalje pa je razložen celotni postopek osebnega stečaja po veljavnem ZFPPIPP.

2.1 Trajna nelikvidnost in dolgoročna plačilna nesposobnost

Po ZFPPIPP so definicije trajne nelikvidnosti in dolgoročne plačilne nesposobnosti naslednje (Matejčič, 2008b):

- dolžnik, ki je pravna oseba, podjetnik ali zasebnik, je trajneje nelikviden, če več kot dva meseca zamuja z izpolnitvijo ene ali več obveznosti, ki v skupnem znesku presegajo 20 odstotkov njegovih obveznosti, izkazanih v letnem poročilu za zadnje poslovno leto;
- dolžnik potrošnik je trajneje nelikviden, če več kot dva meseca zamuja z izpolnitvijo obveznosti v skupnem znesku, ki presega trikratnik njegove plače, nadomestil ali drugih prejemkov;
- dolžnik pa je nelikviden tudi v primeru, da je nezaposlen in ne prejema nobenih drugih rednih prejemkov ter več kot dva meseca zamuja z izpolnitvijo obveznosti nad 1000 EUR;
- dolžnik postane dolgoročno plačilno nesposoben, če je vrednost njegovega premoženja nižja od vsote njegovih obveznosti (prezadolženost);
- dolžnik, ki je kapitalska družba, postane plačilno nesposoben, če je izguba tekočega leta skupaj s prenesenimi izgubami dosegla polovico osnovnega kapitala in te izgube ni mogoče pokriti v breme prenesenega dobička ali rezerv.

2.2 Postopek osebnega stečaja

Kljub temu da je dolžnik lahko tudi dlje časa nesolventen, pa to še ne pomeni, da je avtomatično v stečaju. Za začetek stečajnega postopka je namreč treba vložiti predlog v skladu z zakonodajo, ki določa kdo, kako in zoper koga ga lahko vloži (Lipovec & Savnik, 1996, str. 17).

Pravna ureditev osebnega stečaja z odpustom obveznosti stečajnega dolžnika upošteva tako interese upnikov kot tudi interese dolžnika. V bistvu gre za posebno obliko generalne izvršbe nad premoženjem fizične osebe, ki ščiti interese upnikov. Hkrati pa je v delu, ki dopušča sodišču, da dolžnika oprosti dela njegovih obveznosti, upoštevan interes dolžnika (Ivanjko, 2007, str. 1172).

Najprej se izvede postopek osebnega stečaja, to se pravi, sorazmernega poplačila upnikov. Nato pa se izvede postopek za odpust obveznosti v okviru stečajnega postopka. Stečajni dolžnik lahko do izdaje sklepa o končanju postopka osebnega stečaja vloži predlog za odpust njegovih obveznosti, ki so nastale pred začetkom postopka osebnega stečaja in v postopku niso bile poplačane iz stečajne mase. Sodišče lahko v tem primeru določi skrbnika in posebni račun, na katerega mora dolžnik poravnati še tiste obveznosti, ki mu jih sodišče določi (Ivanjko, 2007, str. 1172).

Zakon o osebnem stečaju torej celovito ureja položaj fizične osebe kot dolžnika tako, da se osebni stečaj zaključi z odločbo sodišča o delnem poplačilu upnikov in s sklepom o odpustu obveznosti dolžnika. Če povzamemo, postopek osebnega stečaja v prvem delu, ki se nanaša na delno plačilo dolgov iz obstoječega premoženja, obravnava **trenutno** premoženjsko stanje stečajnega dolžnika. V drugem delu, ki omogoča odpust obveznosti, pa se nanaša na **bodoče** premoženjsko stanje stečajnega dolžnika (Ivanjko, 2007, str. 1172).

Postopek osebnega stečaja lahko vloži dolžnik ali upnik, ki dokaže, da dolžnik zamuja s plačilom te terjatve več kot dva meseca. Stranke glavnega postopka osebnega stečaja pa so potem stečajni dolžnik in upniki. Upniki pa se delijo na tiste, ki so terjatve prijavili pravočasno, in na tiste, ki so roke za prijavo zamudili, pa je njihova terjatev vseeno priznana (Podjed, 2008; ZFPPIPP, 2008, str. 222).

Dolžnik, proti kateremu je vložen predlog za začetek postopka osebnega stečaja, mora sodišču dati poročilo o stanju svojega premoženja. Če je dolžnik potrošnik, mora poročilo vsebovati popis vsega njegovega premoženja. V primeru, ko pa je dolžnik podjetnik ali zasebnik, mora biti v popisu njegovega premoženja ločeno navedeno tisto premoženje, ki se izkazuje v njegovih poslovnih knjigah. Sodišču mora posredovati tudi podatke o svojih transakcijskih računih in podatke o skupnem mesečnem znesku plače, pokojnine ali drugih rednih prejemkih ter o njihovih izplačevalcih. Vsemu temu mora dolžnik priložiti izjavo, da je v poročilu navedeno vse njegovo premoženje, za katero ve, in vsi njegovi transakcijski računi (ZFPPIPP, 2008, str. 220–221).

Če je dolžnik predlagatelj začetka postopka osebnega stečaja, mora poročilo o stanju svojega premoženja priložiti že predlogu za začetek tega postopka. V drugih primerih pa mora to poročilo priložiti svoji izjavi o razlogih za začetek postopka oziroma dati na naroku za začetek postopka osebnega stečaja (ZFPPIPP, 2008, str. 221).

Sodišče s sklepom o začetku postopka zaradi insolventnosti imenuje stečajnega upravitelja s seznama upraviteljev pri tem sodišču. Ta potem nadzoruje premoženjsko stanje dolžnika. Dolžnik pa mu mora poročati o vseh spremembah, ki vplivajo na njegovo premoženje.

Obvestiti ga mora tudi o vseh poslih, ki jih je sklepal v času treh let pred začetkom stečajnega postopka (Osebni stečaj (s.p.), 2008).

Stečajni upravitelj zastopa dolžnika in vodi njegove posle. Če je dolžnik podjetnik posameznik, ga stečajni upravitelj zastopa in vodi le tiste njegove posle, ki se nanašajo na premoženje, ki gre v stečajno maso. Po ZFPPIPP mora upravitelj naslednji delovni dan po začetku postopka osebnega stečaja odpreti posebni denarni račun (fiduciarni denarni račun upravitelja). Prek tega računa sme sprejemati samo vplačila na podlagi unovčenja in upravljanja stečajne mase in opravljati samo izplačila za stroške postopka osebnega stečaja in plačila terjatev upnikov. Denarna sredstva, ki se zberejo na fiduciarnem računu upravitelja, so last vseh upnikov stečajnega dolžnika. Če tudi upravitelj pride v svoj postopek osebnega stečaja, ta sredstva ne morejo biti del njegove stečajne mase. Prav tako se v primeru njegove smrti ta sredstva ne dedujejo. Enak postopek prenosa na fiduciarni račun velja tudi za nematerializirane vrednostne papirje, ki spadajo v stečajno maso (Rupnik Vičar, 2009; ZFPPIPP, 2008, str. 224).

2.3 Vloga bank in drugih institucij v stečajnem postopku

Banke, klirinško-depotna družba, sodišča in drugi upravljavci zbirk osebnih podatkov, morajo upravitelju, če to zahteva, posredovati vse podatke, ki jih imajo vključene v svojih zbirkah osebnih podatkov. Za posredovanje teh podatkov upravitelj ni dolžan plačati takse ali drugega nadomestila. Pridobljeni podatki pa se smejo uporabiti samo za ugotovitev premoženja stečajnega dolžnika. Lahko se uporabijo tudi za ugotovitev poslov, ki bi lahko imeli značilnosti izpodbojnih pravnih dejanj (ZFPPIPP, 2008, str. 221–222).

Izpodbojno pravno dejanje je tisto, katerega posledica je zmanjšanje čiste vrednosti premoženja stečajnega dolžnika in je bilo opravljeno v dobro osebe, ki je z njim v sorodstvenem razmerju, v času, ko je bil dolžnik insolventen. Izpodbojno je tudi pravno dejanje stečajnega dolžnika, na podlagi katerega je druga oseba brezplačno prejela njegovo premoženje. Izpodbojno pravno dejanje pa je lahko tudi ravnanje stečajnega dolžnika, ki je povzročilo, da je stečajni dolžnik izgubil premoženjsko pravico ali pa je zanj nastala kakšna premoženjska obveznost. Obdobje izpodbojnosti pravnih dejanj je zadnja tri leta pred uvedbo postopka osebnega stečaja (ZFPPIPP, 2008, str. 153–154, str. 225).

2.4 Omejitve poslovne sposobnosti stečajnega dolžnika

Z začetkom osebnega stečaja nad podjetnikom ali zasebnikom stečajnemu dolžniku preneha status podjetnika ali zasebnika. Ta status torej ne more biti več podlaga za nastanek obveznosti iz naslova davkov, prispevkov in drugih obveznih dajatev podjetnika

ali zasebnika. Po sklepu sodišča ga Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (v nadaljevanju AJPES) izbriše iz Poslovnega registra Slovenije (ZFPPIPP, 2008, str. 223).

Med postopkom osebnega stečaja podjetnik ne more več razpolagati s svojim premoženjem, ki spada v stečajno maso. Brez soglasja sodišča ne more najeti kredita ali dati poroštva, odpreti kakršnegakoli denarnega računa in se odpovedati dediščini ter drugim premoženjskim pravicam. Morebitni posli so nični, razen če pogodbenik ni vedel oziroma ni mogel vedeti za osebni stečaj. Vendar pa v primeru, če je bila pogodba ali drug pravni posel opravljen pozneje kot v osmih dneh po objavi oklica o začetku postopka osebnega stečaja, velja, da je druga pogodbeni stranka vedela, da je bil nad dolžnikom začet postopek osebnega stečaja (Osebni stečaj (s.p.), 2008; Petavs, 2008b).

2.5 Stečajna masa

»**Stečajna masa** je premoženje stečajnega dolžnika, ki se v stečajnem postopku unovči za kritje stroškov postopka in plačilo terjatev upnikov (ZFPPIPP, 2008, str. 133).« Iz nje se enako in sorazmerno poplačajo vsi dolžnikovi upniki. V stečajno maso spadajo premoženje stečajnega dolžnika ob začetku postopka, premoženje, doseženo z unovčenjem, upravljanjem in izpodbijanjem pravnih dejanj stečajnega dolžnika, kot tudi premoženje, doseženo z nadaljevanjem poslovanja, če stečajni dolžnik nadaljuje poslovanje. Če stečajni dolžnik prejema določene stalne prejemke, ki spadajo v stečajno maso (plača, pokojnina, prejemki iz naslova brezposelnosti ...), izplačevalec del prejemka neposredno nakaže v stečajno maso, preostali del pa na račun dolžnika. V primeru, ko stečajni dolžnik po zakonu, ki ureja socialno varstvo, preživlja druge osebe, je iz stečajne mase izvzet znesek v višini dohodka, ki ga plačuje po tem zakonu. V drugih primerih pa je iz stečajne mase izvzet znesek v višini minimalne plače, zmanjšane za plačilo davkov in obveznih prispevkov za socialno varnost (Robnik, 2008a; Rupnik Vičar, 2009; ZFPPIPP, 2008, str. 133, str. 225).

Omejitve izvršbe osebnega stečaja sežejo v določenem delu na (Volk, 2008a, str. 140):

- plačo, pokojnino, nadomestilo plače, odškodnino iz naslova izgube ali zmanjšanja delovne sposobnosti, prejemke iz naslova začasne brezposelnosti;
- zakonite preživnine in odškodnine za izgubljeno preživnino zaradi smrti tistega, ki jo je dajal;
- prejemke vojnih in mirovnih vojaških invalidov iz naslova invalidnine, ortopedskega dodatka in invalidskega dodatka;
- prejemke iz pogodbe o dosmrtnem preživljanju in dosmrtni renti ter na prejemke iz pogodbe o življenjskem zavarovanju.

Če stečajni dolžnik prejema stalne prejemke, ki spadajo v stečajno maso, sodišče s sklepom o izterjavi stalnih prejemkov ugotovi in naloži izplačevalcu, da mora te zneske namesto stečajnemu dolžniku plačevati v dobro fiduciarnega denarnega računa upravitelja. Tudi če stečajni dolžnik zamenja delodajalca, sklep o izvršbi učinkuje pri novem delodajalcu od dneva, ko mu je vročen sklep o izvršbi. Sklep o izvršbi mora stari delodajalec takoj poslati novemu in o tem obvestiti sodišče. Če stari delodajalec ne ve za novega delodajalca, mora o tem takoj obvestiti sodišče (Volk, 2008a, str. 148–149; ZFPPIPP, 2008, str. 226).

Če izplačevalec stalnih prejemkov ne ravna po sklepu o izterjavi stalnih prejemkov, je dolžan po sklepu sodišča sam plačati v dobro fiduciarnega računa upravitelja vse zneske, ki bi jih moral odtegniti, pa jih ni. Ta pravnomočni sklep je že izvršilni naslov proti izplačevalcu stalnih prejemkov. Pravilnost izpolnjevanja sklepa o izterjavi mora nadzirati upravitelj in o vsaki kršitvi takoj obvestiti sodišče (ZFPPIPP, 2008, str. 226–227).

Sodišče s sklepom o zasegu denarnega dobroimetja ugotovi, da denarno dobroimetje na računu, zmanjšano za zneske, ki so izvzeti iz izvršbe, spada v stečajno maso. Izvajalcu plačilnega prometa naloži, da mora v treh delovnih dneh tako ugotovljeno denarno dobroimetje na računu prenesti v dobro fiduciarnega denarnega računa upravitelja v znesku, ki spada v stečajno maso. Enako ravna po prispetju novih plačil na ta fiduciarni račun. Zaseg denarnega dobroimetja mora nadzorovati upravitelj in sodišče nemudoma obvestiti o vsaki kršitvi tega sklepa. Organizacija za plačilni promet je na zahtevo sodišča dolžna posredovati vsa pojasnila in listine, iz katerih je razvidno, kako je izvrševala sklep o izvršbi in kako je upoštevala z zakonom določen vrstni red poplačila terjatev (ZFPPIPP, 2008, str. 227).

Vrednost premičnin, ki spadajo v stečajno maso, razen umetniških predmetov in drugih dragocenosti, lahko za prodajo oceni upravitelj. V primeru, da lastnik stanovanja ali družinske hiše, ki se prodaja v postopku osebnega stečaja, v tej nepremičnini tudi stanuje, jo mora v treh mesecih po prejemu sklepa izprazniti in izročiti upravitelju. Pravnomočni sklep o prodaji stanovanja ali družinske stanovanjske hiše je izvršilni naslov za izpraznitev in izročitev stanovanja ali stanovanjske hiše. Upravitelj lahko v osmih dneh po vročitvi sklepa o izvršbi dolžniku izprazni nepremičnino in jo izroči v posest upniku (Volk, 2008a, str. 181; ZFPPIPP, 2008, str. 227–228).

2.6 Prednostne terjatve

Prednostne terjatve so dejansko terjatve delavcev, ki so poplačane takoj po izplačilu terjatev, ki so zavarovane s hipoteko. Najbolj običajne prednostne terjatve so (Petek, 2009; Robnik, 2008b; ZFPPIPP, 2008, str. 20):

- plače in nadomestila plač za zadnje tri mesece pred začetkom postopka zaradi nesolventnosti;
- odškodnine za poškodbe, ki so povezane z delom pri dolžniku, prav tako tudi poklicne bolezni;
- neizplačane odpravnine za prenehanje delovnega razmerja pred začetkom stečajnega postopka, ki zaposlenim pripadajo po zakonu, ki ureja delovna razmerja, vendar največ v višini odpravnine, določene za delavca, ki mu delodajalec odpove pogodbo o zaposlitvi iz poslovnih razlogov;
- plače in nadomestila plač delavcem, katerih delo zaradi začetka stečajnega postopka postane nepotrebno, za obdobje od začetka stečajnega postopka do poteka odpovednega roka;
- odpravnine delavcem, ki jim je upravitelj odpovedal pogodbo o zaposlitvi, ker je njihovo delo postalo nepotrebno zaradi začetka stečajnega postopka ali med postopkom;
- davki in prispevki, ki jih mora izplačevalec obračunati ali plačati hkrati z izplačili iz zgoraj navedenih izplačil;
- terjatve za plačilo davkov in prispevkov, ki so nastale v zadnjem letu pred začetkom stečajnega postopka in jih mora dolžnik obračunati in plačati v skladu s predpisi;
- terjatve za preživnine in odškodnine za škodo, ki je nastala zaradi zmanjšanja življenjskih aktivnosti in zmanjšanja oziroma izgube delovne zmožnosti ter odškodnine za izgubljeno preživnino zaradi smrti tistega, ki jo je dajal.

Upnik mora v stečajnem postopku prijaviti svojo terjatev do insolventnega dolžnika v treh mesecih po objavi oklica o začetku tega postopka. Če je bila proti upniku vložena tožba za izpodbijanje pravnih dejanj stečajnega dolžnika, je rok za prijavo en mesec po dnevu, ko mu je bila vročena ta tožba. Upnik mora prijaviti tudi terjatev za povrnitev škode iz naslova najemnih in zakupnih pogodb kot tudi škode, ki jo je imel zaradi razveze dvostranskih pogodb (ZFPPIPP, 2008, str. 41, str. 146, str. 152).

O pravočasnosti terjatev, ki so bile prijavljene po poteku roka za prijavo terjatve, se mora odločiti upravitelj. To stori tako, da sodišču predloži »dodatni seznam preizkušenih terjatev«. Terjatve z dodatnega seznama preizkušenih terjatev se upoštevajo pri razdelitvi splošne razdelitvene mase, če so do izdelave načrta prve ali poznejše razdelitve priznane. Če pa terjatve iz dodatnega seznama preizkušenih terjatev niso bile upoštevane ob prejšnjih razdelitvah, se v poznejših razdelitvah prednostno plačajo do deleža, do katerega so bile plačane druge terjatve na podlagi prejšnjih načrtov razdelitve (ZFPPIPP, 2008, str. 226).

2.7 Končanje postopka osebnega stečaja in odpust obveznosti

S sklepom o končanju postopka osebnega stečaja sodišče odloči, da se stečajni postopek konča in razreši upravitelja. Poleg tega odloči tudi o znesku terjatev, ki so bile prijavljene in priznane, pa v postopku osebnega stečaja niso bile plačane. Stečajnemu dolžniku naloži, da ta neplačani del terjatev plača. Upravitelj mora hkrati s svojim končnim poročilom predložiti sodišču seznam neplačanih priznanih terjatev, ki obsega osnovni in dodatni seznam preizkušenih terjatev. Na podlagi pravnomočnega sklepa o končanju postopka osebnega stečaja upnik lahko izterja neplačane priznane terjatve (ZFPPIPP, 2008, str. 228).

Do uveljavitve zakona o osebnem stečaju je veljalo načelo, da je dolžnik vse življenje odgovoren za svoje dolgove. Z možnostjo odpusta obveznosti po tem zakonu pa se to spremeni. Stečajni dolžnik lahko pred izdajo sklepa o končanju postopka osebnega stečaja vloži predlog za odpust svojih obveznosti, ki so nastale do začetka postopka osebnega stečaja za tisti del, ki v postopku ne bo plačan (Lukić, 2008; Šubic, 2008a).

Stečajni dolžnik mora predlogu za odpust obveznosti priložiti notarsko overjeno izjavo, da ni ovir za odpust njegovih obveznosti oziroma da izpolnjuje pogoje za odpust. Ti pogoji pa so (Šubic, 2008a; ZFPPIPP, 2008, str. 229):

- »čista kartoteka« oziroma stečajni dolžnik ne sme biti pravnomočno obsojen za nekatera kazniva dejanja, večinoma zoper gospodarstvo in premoženje;
- dolžnik ne sme dati lažnih izjav davčni upravi v zadnjih treh letih pred uvedbo postopka osebnega stečaja, ki jih davčni organ potrebuje za pobiranje davkov, zaradi česar mu je pristojni davčni organ dodatno ali naknadno odmeril davek v višini najmanj 4.000 EUR;
- v zadnjih treh letih pred uvedbo postopka osebnega stečaja ne sme sprejeti nesorazmernih obveznosti;
- v zadnjih desetih letih stečajnemu dolžniku niso bile odpuščene njegove obveznosti.

Če dolžnik vloži predlog za odpust obveznosti, mora sodišče zahtevati podatke o stečajnem dolžniku iz kazenske evidence in evidence sklepov o odpustu obveznosti. Če na podlagi teh evidenc ugotovi, da obstaja ovira za odpust, predlog za odpust obveznosti zavrne. Če pa ugotovi, da ovir za odpust obveznosti ni, izda sklep, s katerim začne postopek odpusta obveznosti brez drugih preverjanj (ZFPPIPP, 2008, str. 230).

S sklepom o začetku postopka odpusta obveznosti sodišče določi preizkusno obdobje. To ne sme biti krajše od dveh let in ne daljše od petih let od uvedbe postopka osebnega stečaja ter tudi ne krajše od enega leta po vložitvi predloga za odpust obveznosti. Pri tem upošteva starost stečajnega dolžnika, njegove družinske razmere, njegovo zdravstveno in drugo osebno stanje ter razloge za njegovo insolventnost. O začetku postopka odpusta obveznosti se upniki obvestijo z oklicem. Ugovor proti odpustu obveznosti lahko upniki vložijo v

šestih mesecih po objavi oklica (Nova zakonodaja o osebnem stečaju, 2008; ZFPPIPP, 2008, str. 230).

Če je stečajni dolžnik zaposlen, mora med preizkusnim obdobjem izpolnjevati svoje obveznosti do delodajalca po pogodbi o zaposlitvi in druge obveznosti iz delovnega razmerja. Če ni zaposlen in za delo sposoben, pa si mora prizadevati, da najde zaposlitev. Odkloniti ne sme nobene ponujene redne ali občasne zaposlitve ali drugega dela. O svojem iskanju zaposlitve mora upravitelju poročati mesečno (Osebni stečaj (s.p.), 2008).

Ugovor za odpust obveznosti lahko vloži tudi vsak upnik, če obstajajo navedene ovire oziroma če je dolžnik kršil svoje obveznosti iz naslova stečajnega postopka. Prav tako lahko upnik z ugovorom uveljavlja tudi, da je preizkusno obdobje prekratko (ZFPPIPP, 2008, str. 231–232).

Ugovor proti odpustu obveznosti je treba vložiti v šestih mesecih po objavi oklica o začetku postopka za odpust obveznosti, če se ga vlaga zaradi ovire za odpust obveznosti. Če se ugovor vlaga iz naslova kršitve dodatnih obveznosti stečajnega dolžnika v preizkusnem obdobju, pa je rok za vložitev do poteka preizkusnega obdobja. Sodišče mora, če je ugovor vložen pravočasno, v treh delovnih dneh po prejemu ugovora razpisati narok za obravnavo ugovora proti odpustu obveznosti. Narok mora biti ne prej kot 15 dni in ne pozneje kot en mesec po prejemu ugovora. Če ugovor ni vložen pravočasno, ga sodišče zavrže. Sodišče tudi pretehta razlog za odpust obveznosti in ga glede na presojo potrди ali zavrne. Proti sklepu o ugovoru proti odpustu obveznosti se lahko pritožita tako stečajni dolžnik kot tudi vlagatelj ugovora. Če v preizkusnem obdobju ni bil vložen ugovor proti odpustu obveznosti, ali če je bil ta pravnomočno zavrnjen ali zavrnjen, mora sodišče v osmih dneh izdati in objaviti sklep, da se dolžniku odpustijo njegove obveznosti (ZFPPIPP, 2008, str. 232–233).

Odpust obveznosti učinkuje na vse terjatve, tako tiste, ki so nastale do začetka stečajnega postopka, kot tudi na tiste, ki niso bile prijavljene. Ne učinkuje pa na prednostne terjatve, kot so na primer zakonite preživnine, nekatere odškodnine, davki itd. Pravnomočni sklep odvzame upnikom pravico do sodnega uveljavljanja odpuščenega dela terjatev. To pomeni, da za terjatve, ki so nastale do začetka stečajnega postopka, ni možno izterjati več nobenega plačila (Rupnik Vičar, 2009).

V primeru končanja postopka osebnega stečaja z odpustom obveznosti je dolžnik razbremenjen vseh dolgov in lahko nadaljuje svojo poslovno dejavnost. Sklep o odpustu obveznosti je javna informacija, ki je objavljena na spletni strani AJPES-a (ZFPPIPP, 2008, str. 235).

Če je dolžnik dosegel izdajo sklepa o odpustu obveznosti s prevaro, lahko vsak njegov upnik v roku dveh let na sodišču vložiti zahtevek, da razveljavi svoj sklep o odpustu obveznosti. Evidenco sklepov o odpustu obveznosti vodi ministrstvo za pravosodje (ZFPPIPP, 2008, str. 235).

2.8 Pregled postopka osebnega stečaja v Sloveniji

V tabeli so opisani glavni pojmi oziroma glavne značilnosti postopka osebnega stečaja v Sloveniji po ZFPPIPP, ki so bili razloženi v tem poglavju.

Tabela 2: Glavni pojmi postopka osebnega stečaja

ZAČETEK POSTOPKA OSEBNEGA STEČAJA	Predlog za začetek postopka osebnega stečaja lahko vložiti sam dolžnik ali upnik, ki dokaže, da ima do dolžnika terjatev, ki je zapadla več kot dva meseca.
STRANKE POSTOPKA OSEBNEGA STEČAJA	Dolžnik in upniki, ki so ali v rokih določenih v zakonu opravili dejanja za uveljavitev terjatve v postopku osebnega stečaja, ali tisti, ki so roke zamudili, pa je njihova terjatev priznana.
OMEJITVE POSLOVNE SPOSOBNOSTI STEČAJNEGA DOLŽNIKA	Dolžnik ne more sklepati pogodb in opravljati drugih pravnih poslov in dejanj, ne more več najeti kredita ali dati poročstva brez soglasja sodišča, ne more odpreti novega TRR, preneha mu status samostojnega podjetnika in se izbriše iz registra.
STEČAJNA MASA	V stečajno maso spadajo: premoženje stečajnega dolžnika ob začetku postopka, vse premoženje, doseženo z unovčenjem, upravljanjem in izpodbijanjem pravnih dejanj stečajnega dolžnika, ter tudi premoženje, doseženo z nadaljevanjem poslovanja, in del stalnih prejemkov (plača, pokojnina ...) po odločitvi sodišča.

»se nadaljuje«

»nadaljevanje«

TERJATVE	Terjatve, zavarovane s hipoteko, so poplačane prve, sledijo prednostne terjatve, ki so terjatve delavcev (do tri plače, odpravnina, neizkoriščen letni dopust), nato navadne terjatve, ki pa so v povprečju poplačane le do okrog deset odstotkov.
KONČANJE POSTOPKA OSEBNEGA STEČAJA	O končanju postopka osebnega stečaja odloči sodišče in razreši upravitelja. Sklep o končanju postopka je izvršilni naslov za izterjavo neplačanih priznanih terjatev.
ODPUST OBVEZNOSTI	Če so izpolnjeni pogoji za odpust obveznosti in upniki temu ne ugovarjajo, sodišče, po preizkusnem obdobju dveh do petih let, izda sklep o odpustu obveznosti.
UGOVOR ZOPER ODPUST OBVEZNOSTI	V roku dveh let po pravnomočnosti sklepa o odpustu obveznosti lahko vsak upnik, za terjatev katerega učinkuje pravnomočni sklep o odpustu obveznosti, na sodišču vloži zahtevek, da razveljavi svoj sklep o odpustu obveznosti, če je dolžnik dosegel izdajo tega sklepa s prevaro.

3. POSLEDICE UVEDBE OSEBNEGA STEČAJA V SLOVENIJI

S 1. oktobrom 2008 je začel veljati novi ZFPPIPP, ki je prinesel kar nekaj sprememb za stečaj samostojnega podjetnika. Uvedel pa je tudi stečaj potrošnika, ki do tega zakona ni bil predviden.

V tem poglavju je najprej razložen stečaj samostojnega podjetnika pred uvedbo ZFPPIPP, ko se je ta postopek vodil enako kot za pravne osebe. V nadaljevanju pa je razloženo, kakšne spremembe na tem področju je prinesel novi ZFPPIPP za stečaj samostojnega podjetnika. V primerjavi sedanjega osebnega stečaja samostojnega podjetnika s stečajem pravne osebe pa so navedene posledice nove stečajne ureditve samostojnega podjetnika. V tabelaričnem in grafičnem prikazu so predstavljeni podatki o številu vloženih, končanih in zavrženih postopkih osebnih stečajev dolžnikov v Sloveniji v obdobju od uveljavitve

ZFPPIPP do maja 2009¹. Poglavje se konča s pregledom posledic osebnih stečajev za banke.

3.1 Stečaj samostojnega podjetnika pred uvedbo ZFPPIPP

S 1. januarjem 1994 je za samostojne podjetnike prenehal veljati prejšnji Zakon o stečaju nad obratovalnicami samostojnih obrtnikov. Nova pravna ureditev je ob odpravi obrtnika kot posebne statusne pravnoorganizacijske oblike stečaj podjetnika uredila z Zakonom o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji. Za samostojnega podjetnika so veljala enaka pravila kot za gospodarske družbe. Vendar pa je bilo število stečajev samostojnih podjetnikov tudi po tej ureditvi še vedno razmeroma majhno. Za to pa je obstajalo več razlogov (Jenull, 2000, str. 479–481):

- socialistična družbeno-ekonomska ureditev je na splošno, tako tudi do podjetnikov, odklanjala stečaj kot način razreševanja pravno-poslovnih razmerij v gospodarstvu;
- poslovanje podjetnika posameznika je temeljilo večinoma na osebnem razmerju zaupanja. Vključevalo je tudi možnost poslovanja mimo rednih plačilnih tokov in knjigovodskih evidenc. S tem pa je bilo oteženo ugotavljanje realnega finančnega stanja kot tudi vodenja postopka;
- obstoj podjetnika je bil neposredno odvisen od njegove dejavnosti. To pa se je odražalo v tem, da se je močnejše upiral uvedbi in izvedbi stečaja tudi z uporabo nedovoljenih načinov skrivanja premoženja, privilegiranja in oškodovanja upnikov;
- zaradi počasnosti in neučinkovitosti sodnih postopkov in pomanjkljivih kazenskih določb se je podjetnik posameznik lahko uspešno izmikal izterjavi že v izvršilnem postopku in se je pravočasno pripravil na morebitni bodoči stečaj;
- pri prezadolženem podjetniku je bila večina dosegljivega premoženja že zarubljena v predhodnih izvršilnih postopkih. Potencialni predlagatelji stečaja tako niso mogli pričakovati kakšnega posebnega uspeha ob tem, ko so morali, vsaj v začetni fazi, pokriti še stroške za začetek postopka z vplačilom predujma;
- negotov izid postopka je bil razlog za odklanjanje stečaja na strani upnikov kot tudi na strani dolžnikov. Za dolžnika je, celo ob najbolj ugodni razlagi po tej ureditvi, stečaj prinašal le njegovo delno razbremenitev.

Uvedbo stečajnega postopka zoper samostojnega podjetnika je lahko predlagal eden izmed upnikov ali pa samostojni podjetnik sam. Postopek se je vodil pred pristojnim okrožnim sodiščem podjetnikove dejavnosti. Stečajni postopek se ni uvedel, če premoženje

¹Podatki o insolventnih postopkih zoper potrošnike so bili pridobljeni na spletni strani AJPES. Ker pa v času končevanja diplome zaradi novele ZFPPIPP ti podatki niso več na voljo, tudi podatkov za junij 2009 ni bilo mogoče dobiti. Je pa AJPES zaprosil ministrstvo za pravosodje za dodatno tolmačenje določb novele v zvezi z objavami. Obstaja možnost, da bodo podatki o insolventnih postopkih zoper potrošnike čez nekaj časa ponovno na voljo na spletni strani AJPES.

samostojnega podjetnika ni zadoščalo niti za stroške stečajnega postopka ali če je imel stečajni dolžnik samo enega upnika (Jenull, 2000, str. 479; Terzič, 2008).

Ob uvedbi stečaja se je oblikovala stečajna masa, ki jo je vodil stečajni upravitelj. V stečajno maso pa je šlo vso podjetnikovo premoženje, tako podjetniško kot tudi zasebno. Izvzeto je bilo le po zakonu izvzeto premoženje (Terzič, 2008).

Z uvedbo stečajnega postopka so se pred uvedbo ZFPPIPP prekinili vsi izvršilni postopki, nove izvršbe pa niso bile dovoljene. Na podlagi pravnomočnega sklepa o zaključku stečajnega postopka samostojnega podjetnika se je samostojni podjetnik izbrisal iz registra in prenehal opravljati dejavnost (Terzič, 2008).

Upniki, ki so svoje terjatve prijavili v stečajni postopek, so se iz stečajne mase poplačali v sorazmernem deležu. Po zaključku stečajnega postopka pa niso mogli od nekdanjega samostojnega podjetnika zahtevati nič več (Terzič, 2008).

3.2 Stečaj samostojnega podjetnika po uvedbi ZFPPIPP

Z uveljavitvijo novega ZFPPIPP se vodi osebni stečaj samostojnega podjetnika po enakih pravilih, kot veljajo tudi za potrošnika. To pa je morda nekoliko krivično do samostojnega podjetnika. Podjetnik je namreč pri svojem poslovanju izpostavljen raznim tveganjem, ki povzročijo njegovo finančno krizo (neplačniki, negotovost na trgu, težave pri izvedbi naložb, spremembe predpisov ...). Potrošnik pa najpogosteje zaide v finančne težave zaradi nepremišljenega zadovoljevanja osebnih potreb. Poleg tega podjetnik z vložitvijo osebnega stečaja izgubi svoje podjetje, torej vir zaslužka. Prisiljen si je poiskati novo zaposlitev, kar pa je zaradi osebnosti lastnosti dostikrat težko. Podjetnik posameznik je namreč odprl svoje podjetje zaradi svojih inovativnih sposobnosti in želje po samostojnosti (Javornik, 2008; Srnovršnik, 2008).

Z uvedbo stečajnega postopka proti samostojnemu podjetniku njegovo podjetje preneha obstajati, podjetnik kot fizična oseba pa mora izpolniti obveznosti do upnikov. Podjetnik namreč jamči za svoje poslovanje z vsem svojim premoženjem, ne samo s tistim, ki ga vodi v poslovnih knjigah (Srnovršnik, 2008).

Samostojni podjetnik lahko v stečajnem postopku zaprosi za odpis dolgov, o višini odpisa pa presodi sodišče. Tudi če dolžniku odobri odpust obveznosti, mu določi preizkusno obdobje, ki ne sme biti krajše od dveh let in ne daljše od petih let od uvedbe stečajnega postopka. V preizkusnem obdobju mora dolžnik, če je zaposlen, izpolnjevati obveznosti iz pogodbe o zaposlitvi, če pa ni zaposlen, pa iskati delo in o tem obveščati stečajnega upravitelja. Med preizkusnim obdobjem mora stečajnega upravitelja obveščati tudi o

pridobitvi premoženja in še naprej poplačevati upnike. V tem primeru je ZFPPIPP za samostojnega podjetnika ugodnejši, kot je bila ureditev pred njim, saj po preizkusnem obdobju in poplačilu obveznosti v določenem deležu samostojnemu podjetniku prenehajo obveznosti, za katere je dosegel odpust (Srnovršnik, 2008).

Če sodišče samostojnemu podjetniku ne odobri odpusta obveznosti, mu bodo ob koncu stečaja ostali tisti dolgovi, ki niso bili poplačani v stečajnem postopku. Zanje bo odgovarjal, dokler ne bodo v celoti poplačani. Položaj samostojnega podjetnika v stečaju v primeru, da ne doseže odpusta obveznosti, ni bistveno drugačen kot pred uveljavitvijo ZFPPIPP (Srnovršnik, 2008).

3.3 Stečaj samostojnega podjetnika v primerjavi s stečajem pravne osebe

Samostojni podjetnik je v stečaju v primerjavi z lastniki v gospodarskih družbah v precej slabšem položaju. Obveznosti kapitalskih družb (d.d., d.o.o.) po koncu stečaja ugasnejo takoj, družbenik kot fizična oseba pa tako ali tako nima obveznosti. Samostojni podjetnik pa mora dati za poplačilo dolgov v postopku osebnega stečaja na voljo vse svoje osebno premoženje. To pa pomeni, da je samostojni podjetnik v povsem drugačnem položaju kot družbenik v gospodarski družbi (Srnovršnik, 2009a).

Bistvena razlika med stečajem nad premoženjem pravne osebe in osebnim stečajem je, da pravna oseba s končanjem stečaja ne obstaja več, medtem ko fizična oseba z zaključkom stečaja ne preneha, temveč živi naprej. Torej ohrani pravno in poslovno sposobnost. Zato se pri osebnem stečaju ne uporabljajo pravila o prenehanju terjatev upnikov zaradi zamude rokov za prijavo. Po zaključku osebnega stečaja pa tudi ne prenehajo terjatve upnikov, ki v osebnem stečaju niso bile plačane, razen v primeru, ko je prišlo do odpusta obveznosti (Rupnik Vičar, 2009; Šubic, 2008b).

Glede na navedeno menim, da je za samostojnega podjetnika v vsakem primeru boljše, da se preoblikuje v pravno osebo (d.o.o.). S tem namreč točno določi, s kolikšnim premoženjem (ustanovni kapital) odgovarja za poslovanje svoje družbe, in tako obvaruje vse ostalo svoje premoženje, ki ni vključeno v poslovne knjige. Pri preoblikovanju v pravno osebo ima sicer samostojni podjetnik kar nekaj stroškov prenosa, ki so odvisni predvsem od velikosti s.p.-ja: cenitev stvarnega vložka, stroški pooblaščenega revizorja, stroški strokovnjaka, ki izpelje sam postopek, in notarski stroški. V primeru, da prijavi samostojni podjetnik osebni stečaj, se namreč tudi vse njegovo osebno premoženje lahko porabi za poplačilo obveznosti (razen tistega premoženja, ki je po zakonu izvzeto iz izvršbe) (Borštnik, 2009; Mercina, 2009).

3.4 Pregled postopkov osebnih stečajev v Sloveniji

Zakonska ureditev, ki je veljala do sprejetja ZFPPIPP, ni poznala stečaja fizične osebe. Torej je dopuščala boljši položaj tistim upnikom, ki so bili v postopkih izterjave dolga aktivnejši. Ti upniki so v izvršilnih sodnih postopkih dosegli celotno ali vsaj delno poplačilo svojih terjatev. Tisti upniki, ki pa so prepozno začeli sodne postopke, so pogosto ostali brez poplačila, če dolжник ni imel zadosti prihodkov ali premoženja. Po uveljavitvi novega ZFPPIPP pričakujemo vedno več osebnih stečajev. Zaradi skromne sodne prakse in pomanjkanja izkušenj pa se število stečajev le počasi povečuje (Rupnik Vičar, 2009).

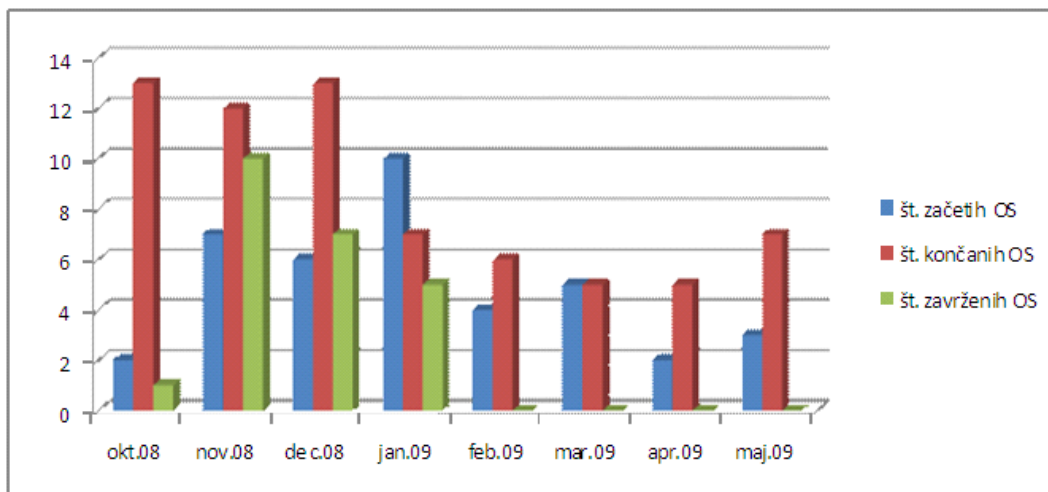
V Tabeli 3 so prikazani podatki o številu začelih, končanih in zavrženih postopkih osebnih stečajev za podjetnika/zasebnika.

Tabela 3: Število začelih in končanih osebnih stečajev ter število zavrženih predlogov za začetek postopka osebnega stečaja podjetnika/zasebnika oktober 2008–maj 2009

mesec	število osebnih stečajev podjetnik/zasebnik		
	začeti	končani	zavrženi
okt.08	2	13	1
nov.08	7	12	10
dec.08	6	13	7
jan.09	10	7	5
feb.09	4	6	0
mar.09	5	5	0
apr.09	2	5	0
maj.09	3	7	0
SKUPAJ	39	68	23

Vir: Ajpes, 2009.

Slika 1: Grafični prikaz števila začelih in končanih osebnih stečajev ter števila zavrženih predlogov za postopka osebnega stečaja podjetnika/zasebnika oktober 2008–maj 2009

Vir: Ajpes, 2009.

Kot je razvidno iz Slike 1, ki prikazuje število osebnih stečajev podjetnikov/zasebnikov, je število začelih osebnih stečajev po mesecih zelo različno in še vedno razmeroma nizko. To je posledica tega, ker v preteklosti v Sloveniji nismo bili vajeni takih postopkov in se posamezniki še vedno sramujejo vstopiti v osebni stečaj. V obdobju od oktobra 2008 do vključno maja 2009 je bilo v Sloveniji začelih skupaj 39 osebnih stečajev podjetnikov/zasebnikov, končanih pa je bilo 68 stečajev. Med končanimi stečaji so namreč tudi stečaji samostojnih podjetnikov, ki so bili začeti še pred uvedbo ZFPPIPP. V istem obdobju je bilo zavrženih 23 prijav.

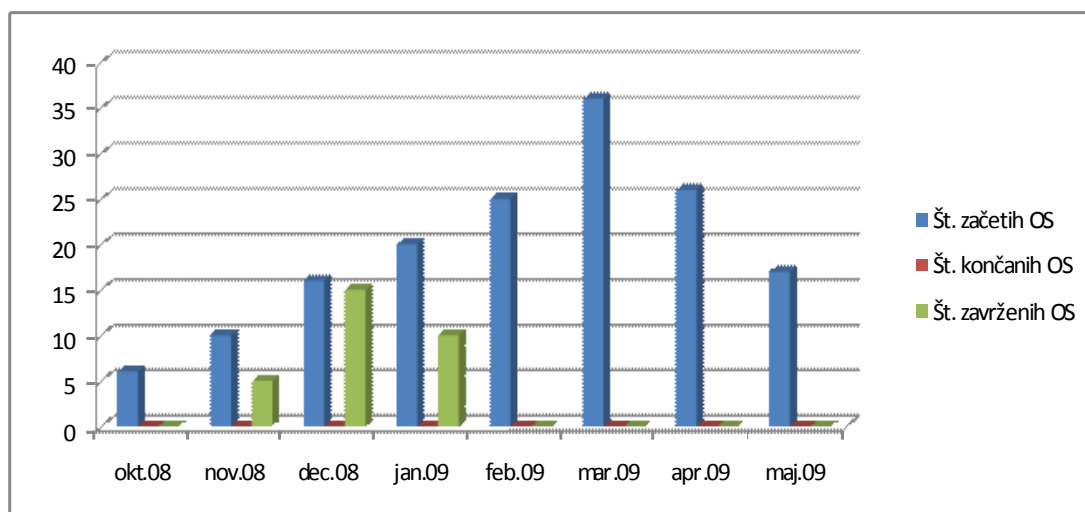
V Tabeli 4 so prikazani podatki o številu začelih, končanih in zavrženih postopkih osebnih stečajev za potrošnika.

Tabela 4: Število začelih in končanih osebnih stečajev ter število zavrženih predlogov za začetek postopka osebnega stečaja potrošnika oktober 2008–maj 2009

mesec	število osebnih stečajev potrošnik		
	začeti	končani	zavrženi
okt.08	6	0	0
nov.08	10	0	5
dec.08	16	0	15
jan.09	20	0	10
feb.09	25	0	0
mar.09	36	0	0
apr.09	26	0	0
maj.09	17	0	0
SKUPAJ	156	0	30

Vir: Ajpes, 2009.

Slika 2 : Grafični prikaz števila začelih in končanih osebnih stečajev ter števila zavrženih predlogov za začetek postopka osebnega stečaja potrošnika oktober 2008 – maj 2009

Vir: Ajpes, 2009.

Iz Slike 2 je razvidno, da je število osebnih stečajev potrošnikov po uvedbi ZFPPIPP v prvih šestih mesecih izkazovalo trend naraščanja. To bi lahko pripisali dejstvu, da posameznemu potrošniku ni bilo več treba plačati stroškov osebnega stečaja ob prijavi. V zadnjih dveh mesecih pa se beleži upadanje števila začetih osebnih stečajev potrošnikov. Trenutna finančna kriza namreč vpliva na obnašanje potrošnikov, da ne trošijo prek svojih zmožnosti. Končanih postopkov osebnih stečajev potrošnikov v obdobju od oktobra 2008 do vključno maja 2009 še ni. Rok za prijavo terjatev je namreč tri mesece po objavi oklica o postopku osebnega stečaja. Če k temu prištejemo še čas, ki je potreben za pregled in preveritev prijav, je v času od uveljavitve novega ZFPPIPP in ob že precej zavrženih prijavah težko pričakovati že zaključene postopke. Zavrženih pa je bilo 30 prijav od skupno vloženih 156 (Kocmur, 2009).

3.5 Posledice osebnih stečajev za banke

Posledice osebnih stečajev bodo čutile tudi banke. Prezadolženi posamezniki se bodo lahko razbremenili svojih finančnih obveznosti, se pravi sanirali svoje finančno stanje. Za banko pa bo to pomenilo določene odpise naložb. Najverjetneje bodo zato zaostriale posojilne pogoje, tako da bodo še skrbneje spremljale in preverjale svoje stranke. To pa pomeni, da bo kreditiranje dražje, bolj tvegano in ga bo težje pridobiti. Zmanjšal se bo pomen osebnih zavarovanj (poroštev) in povečal se bo pomen stvarnopравnih zavarovanj (hipoteka, zastava, zemljiški dolg) (Matejčič, 2008a).

Vsekakor pa so tudi dolžniki zelo različni. Od takih, ki so pač imeli v poslu smolo in so zato bankrotirali, do tako imenovanih profesionalnih dolžnikov. Slednji bodo poskusili s skrivanjem svojega premoženja banki naprtiti svoje dolgove. Prvi za banko ne pomenijo posebne izgube, saj je poštenemu dolžniku tudi po neuspehlih poslih še vedno mogoče kaj vzeti. Proti drugim, profesionalnim dolžnikom, pa bodo banke morale vložiti kar nekaj napora in stroškov za nadzor in preiskovanje njihovega skritega premoženja. Stečajni upravitelji sicer preverijo vse uradne evidence, stranpoti za skrivanje dejanskega premoženja pa je seveda pri osebnem stečaju kljub novemu zakonu še vedno kar nekaj (prenos premoženja na druge fizične in pravne osebe ali prenos premoženja v tujino), čeprav se je preizkusno obdobje z ZFPPIPP povečalo z enega na tri leta. Vseeno pa lahko banke pričakujejo tudi profesionalne dolžnike iz drugih držav EU, tako da se je smiselno tega problema lotiti sistematično (Petavs, 2008a).

Vse posledice, ki jih je oziroma jih še bo prinesel ZFPPIPP, še niso vidne. Zakon namreč velja šele deset mesecev, kar je v tako zahtevnih postopkih, kot je stečaj, razmeroma malo. Prav tako tudi ni sodne prakse točno na tem področju, kar verjetno še dodatno podaljšuje čas postopkov.

4. OSEBNI STEČAJ V ZDRUŽENIH DRŽAVAH AMERIKE

V tem poglavju sta predstavljena postopka osebnega stečaja v ZDA in bistvene razlike med njima: Poglavlje 7: Likvidacija in Poglavlje 13: Poravnava dolgov posameznikov z rednim dohodkom.

V ZDA je v letu 2005 začel veljati nov zakon o stečaju, ki je bistveno strožji od prejšnjega. Ta zakon spodbuja več osebne odgovornosti, saj preverja, koliko je posameznik zaslužil v zadnjih šestih mesecih. Če je zaslužil več, kot je povprečni dohodek v posamezni zvezni državi, mora posameznik prijaviti osebni stečaj po Poglavlju 13 in dolgove odplačati. Izjeme so le tisti, ki so zadolženi zaradi visokih stroškov zdravljenja in naravnih nesreč. Do leta 2005 je namreč večina dolžnikov razglasila osebni stečaj po Poglavlju 7, to se pravi, da se jim je črtal skoraj celotni dolg (V ZDA v veljavi nov zakon o stečaju, 2005).

4.1 Poglavlje 7: Likvidacija

Stečaj po Poglavlju 7 se začne z vložitvijo dolžnikove pisne vloge na stečajno sodišče v območju, kjer je stalno prebivališče dolžnika ali sedež njegove dejavnosti. Ob vložitvi pisne vloge mora dolžnik na sodišče vložiti tudi (How Chapter 7 Works, 2009):

- seznam sredstev in obveznosti;
- seznam tekočih prihodkov in odhodkov;
- poročilo o finančnem stanju;
- razpored izvršb in nezaključenih finančnih najemov.

Stečajno sodišče imenuje upravitelja, da evidentira vsa dolžnikova neizvzeta finančna sredstva in upošteva absolutni vrstni red pri poplačilih upnikov. Prednost pri poravnavi imajo administrativni stroški stečaja, sledijo prednostne terjatve – predvsem takse – in nato nezavarovane upnikove terjatve. Terjatve v vsakem razredu se poplačajo v celoti, dokler se sklad ne izčrpa. Zavarovani upniki, predvsem hipotekarni upniki, ki imajo pravico do zaplembe upnikovega premoženja (hiša, avtomobil), so izven prednostnega seznama poplačila (White, 2005, str. 40–41).

V Poglavlju 7 ima dolžnik možnost izbirati med tem, da nadaljuje s plačili zavarovanih posojil in obdrži zastavljeno ali pa odstopi od izpolnitve obveznosti. Če dolžnik odstopi od izpolnitve obveznosti in upravitelj zastavljeno proda, potem razlika med prodajno vrednostjo in nominalno vrednostjo posojila postane nezavarovan dolg (White, 2005, str. 41).

Dolžniki morajo zagotoviti stečajnemu upravitelju izpis davčne napovedi za zadnje davčno leto. Zagotoviti mu morajo tudi davčne napovedi, vložene v času postopka, in napovedi za

leta pred stečajem. Individualni dolžniki, ki imajo večino potrošniškega dolga, imajo dodatne obveznosti. Morajo predložiti (How Chapter 7 Works, 2009):

- potrdilo o kreditnem svetovanju in kopijo plana poplačil, ki je bil razvit skozi kreditno svetovanje;
- dokazila o izplačilu delodajalcev, če so sploh bila, v obdobju 60 dni pred vložitvijo;
- izjavo o mesečnem neto dohodku in o kateremkoli pričakovanem povečanju dohodka ali stroškov po vložitvi.

Mož in žena lahko vložita skupno ali individualni prijavi. Tudi če se prijavita skupno, se vse prijavljene obveznosti obravnavajo kot individualne (How Chapter 7 Works, 2009).

Stroški prijave in postopka osebnega stečaja znašajo 299 USD. Običajno je treba takse plačati ob vložitvi pri uradniku na sodišču. Z dovoljenjem sodišča pa je možno tudi plačilo na obroke. Število obrokov je omejeno na štiri, in dolžnik mora zadnji obrok plačati najpozneje v 120 dneh od vložitve pisne vloge. Sodišče lahko, iz utemeljenih razlogov, tudi podaljša čas plačila posameznih obrokov. Najdaljši rok plačila je 180 dni po vložitvi pisne vloge. Če je vložena skupna pisna vloga, se plačajo le eni stroški postopka. Dolžniki se morajo zavedati, da je v primeru neplačil taks primer lahko opuščen. Poleg zgoraj navedenih minimalnih stroškov pa stečajni dolžnik plača tudi odvetnika, ki ga najame, da ga zastopa na sodišču (How Chapter 7 Works, 2009; Personal Bankruptcy Cost, 2008).

Če je dolžnikov dohodek manj kot 150 % praga revščine in je dolžnik tudi na obroke nesposoben plačati takse po Poglavlju 7, lahko sodišče odstopi od zahteve po plačilu takse. Dolžnik mora v tem primeru ob prijavi sodišču predložiti še naslednje podatke (How Chapter 7 Works, 2009):

- seznam vseh upnikov in znesek ter naravo njihovih zahtevkov;
- vir, znesek in pogostost njegovih dohodkov;
- seznam vsega njegove premoženja;
- podroben seznam dolžnikovih mesečnih življenjskih stroškov: hrana, obleka, javne storitve, zdravila itd.

Poročeni posamezniki morajo predložiti te podatke za zakonca ne glede na to, ali so vložili skupno prijavo, ločeni prijavi in celo če samo eden od zakoncev vloži prijavo. V razmerah, kadar samo eden od zakoncev vloži prijavo, se prijavi tudi prihodki in stroški zakonca, ki ni prijavil stečaja. Le tako lahko namreč sodišče in upravitelj ocenita finančni položaj gospodinjstva (How Chapter 7 Works, 2009).

Zakon o stečaju dovoljuje izvzetje določenega premoženja. Večina nezavarovanih dolgov (dolгови na kreditnih karticah, obroki posojil, zdravniški dolгови, neplačane rente in računi tekočih stroškov, kazni, in poslovni dolгови, če ima dolžnik samostojno podjetje) je oproščenih. Druge vrste dolgov, vključno z zavarovanimi posojili, študentskimi posojili,

obveznostmi za preživnino otrok, in lažni dolgovi po Poglavju 7 niso oproščeni. Vsi dolžnikovi bodoči zaslužki in nekaj njegovih finančnih sredstev je izvzeto iz obveznosti za poplačilo. 100-odstotna oprostitev za bodoče zaslužke je namenjena »ponovnemu začetku«. Najbolje je, da se dolžnik posvetuje z odvetnikom, ki ve, katero premoženje je lahko izvzeto iz stečajne mase v državi, v kateri ima dolžnik stalno prebivališče. Stečajni uradnik pošlje obvestilo o primeru stečaja vsem upnikom, katerih imena in naslove je predložil dolžnik (How Chapter 7 Works, 2009; White, 2005, str. 40–41).

Med 20. in 40. dnem po vložitvi stečaja, stečajni upravitelj skliče sestanek upnikov. Na sestanku je dolžnik pod prisego. Upravitelj in upniki mu lahko zastavljajo vprašanja v zvezi z njegovimi finančnimi zadevami in premoženjem. Če sta oba zakonca vložila skupno vlogo za stečaj, se morata oba udeležiti sestanka in oba odgovarjati na vprašanja. 10 dni po sestanku upravitelj poda poročilo sodišču, če presodi, da primer domnevno zlorablja stečaj. Pomembno je, da dolžnik sodeluje z upraviteljem in mu zagotovi vse dokumente, ki jih ta zahteva. Upravitelj mora na sestanku dolžnika seznaniti z možnimi posledicami stečaja. Zaradi ohranitve neodvisnosti sodbe se stečajni sodnik ne sme udeležiti tega sestanka (How Chapter 7 Works, 2009).

Zakon o stečaju dovoljuje dolžniku, da spremeni stečaj po Poglavju 7 na poglavja 11, 12 ali 13, dokler je dolžnik primeren za dolžnika po novem poglavju. Vendar pa je pogoj za spremembo vrste stečaja, da postopek osebnega stečaja ni bil spremenjen v postopek v Poglavje 7 iz katerega drugega poglavja (How Chapter 7 Works, 2009).

Ko upniki odobrijo kredit individualnim dolžnikom, pri tem upoštevajo njihovo plačilno sposobnost. Ta pa se poveča s finančnimi sredstvi in bodočimi zaslužki. Dolžnik, ki ni v stečaju, je obvezan, da ta sredstva in bodoče prejeme porabi za poplačilo dolgov. Ko pa dolžnik prijavi stečaj po Poglavju 7, so njegovi bodoči zaslužki v celoti izvzeti, izvzeta pa so tudi dolžnikova sredstva, ki so nujno potrebna za dostojno preživetje. Tako lahko tudi finančno močni dolžniki s stečajem zaščitijo svoje premoženje, ker z začetkom stečaja spremenijo svoje obveznosti iz neizvzete oblike v izvzeto. Rezultat te možnosti je, da veliko individualnih dolžnikov, kljub svojim velikim finančnim zmožnostim, upnike v stečaju poplača malo (White, 2005, str. 43).

Oprostitev dolgov razreši dolžnika osebne odgovornosti za večino dolgov in prepreči upnikom, da kakorkoli ukrepajo proti dolžniku. Ker je Poglavje 7 poglavje mnogih izjem, se morajo dolžniki posvetovati s pravnim svetovalcem pred prijavo dolga. V večini primerov (več kot 99 %) po Poglavju 7 dolžniki dosežejo odpustitev dolgov (Chapter 7 Discharge, 2009).

Dolžniki lahko vložijo stečaj po Poglavju 7 le enkrat vsakih šest let, kar pomeni, da je zelo pomembno izbrati pravi trenutek za prijavo stečaja. Če sodišče presodi, da dolžnik ni

primeren za postopek osebnega stečaja po Poglavju 7, ga mora ta vložiti po Poglavju 13 (White, 2005, str. 42).

4.2 Poglavlje 13: Poravnava dolgov posameznikov z rednim dohodkom

Stečajni postopek po Poglavju 13 se začne z vložitvijo pisne vloge na stečajno sodišče področja, kjer ima dolžnik sedež ali stalno prebivališče. Če sodišče ne odloči drugače, mora dolžnik sodišču priložiti še (How Chapter 13 Works, 2009):

- seznam sredstev in obveznosti;
- seznam tekočih prihodkov in odhodkov;
- poročilo o finančnem stanju;
- razpored izvršb ter nezaključenih finančnih najemov.

Dolžniki morajo zagotoviti stečajnemu upravitelju izpis davčne napovedi za zadnje davčno leto, prav tako pa tudi davčne napovedi, vložene v času postopka, in napovedi za leta pred stečajem. Individualni dolžniki, ki imajo večino potrošniškega dolga, pa morajo predložiti še (How Chapter 13 Works, 2009):

- potrdilo o kreditnem svetovanju in kopijo plana poplačil, ki je bil razvit skozi kreditno svetovanje;
- dokazila o izplačilu delodajalcev, če so sploh bila, v obdobju 60 dni pred vložitvijo;
- izjavo o mesečnem neto dohodku in o kateremkoli pričakovanem povečanju dohodka ali stroškov po vložitvi.

Mož in žena lahko vložita skupno ali individualni prijavi. Stroški postopka osebnega stečaja po tem poglavju znašajo 274 USD. Običajno je treba takse plačati ob vložitvi pri uradniku na sodišču, vendar pa je z dovoljenjem sodišča možno tudi plačilo na obroke. Število obrokov je omejeno na štiri in dolžnik mora zadnji obrok plačati najpozneje v 120 dneh od vložitve pisne vloge. Sodišče lahko iz utemeljenih razlogov tudi podaljša čas plačila posameznih obrokov, tako da je zadnji obrok plačan najpozneje v 180 dneh po vložitvi pisne vloge. Če je vložena skupna pisna vloga, se plačajo le eni stroški postopka osebnega stečaja. Dolžniki se morajo zavedati, da je v primeru neplačil taks primer lahko opuščen. Poleg zgoraj navedenih minimalnih stroškov pa dolžnik plača tudi stroške odvetnika, ki ga zastopa v postopku osebnega stečaja (How Chapter 13 Works, 2009; Personal Bankruptcy Cost, 2008).

Dolžnik mora vlogo za osebni stečaj dopolniti še z naslednjimi podatki (How Chapter 13 Works, 2009):

- seznam vseh upnikov in znesek ter naravo njihovih zahtevkov;
- vir, znesek in pogostost njegovih dohodkov;
- seznam vsega njegove premoženja;

- podroben seznam dolžnikovih mesečnih življenjskih stroškov: hrana, obleka, javne storitve, zdravila itd.

Poročeni posamezniki morajo predložiti te podatke za zakonca ne glede na to, ali so vložili skupno prijavo, ločeni prijavi in celo če samo eden od zakoncev vloži prijavo. V razmerah, kadar samo eden od zakoncev vloži prijavo, se prijavijo tudi prihodki in stroški zakonca, ki ni prijavil stečaja. Na podlagi teh podatkov lahko sodišče in upravitelj ocenita finančni položaj gospodinjstva (How Chapter 13 Works, 2009).

Ko je prijavljen osebni stečaj po Poglavju 13, je imenovan nepristranski upravitelj za vodenje primera. Ta ovrednoti primer in nastopa kot plačilni posrednik z zbiranjem plačil dolžnikov in jih razporeja upnikom (How Chapter 13 Works, 2009).

Med 20. in 50. dnevom po vložitvi stečaja stečajni upravitelj skliče sestanek upnikov. Na sestanku je dolžnik pod prisego. Upravitelj in upniki mu lahko zastavljajo vprašanja v zvezi z njegovimi finančnimi zadevami in premoženjem. Če sta oba zakonca vložila skupno vlogo za stečaj, se morata oba udeležiti sestanka in oba odgovarjati na vprašanja. Zaradi ohranitve neodvisnosti sodbe se stečajni sodnik ne sme udeležiti tega sestanka. Stranke v postopku običajno rešijo probleme omenjene v planu med ali kmalu po sestanku (How Chapter 13 Works, 2009).

Iz navedenega je razvidno, da sta postopka osebnega stečaja po Poglavju 7 in po Poglavju 13 v ZDA v mnogih točkah enaka. Razlike, ki so značilne za vsakega od njiju, pa so predstavljene v naslednjem poglavju.

4.3 Primerjava med Poglavjem 7 in Poglavjem 13

Oprostitev dolgov po Poglavju 13 je širša od tiste po Poglavju 7. Dolžnik je namreč po Poglavju 13 razrešen vseh dolgov, ki jih določa plan, razen nekaterih dolgoročnih obveznosti, kot so (Chapter 13 Discharge, 2009):

- hipoteka;
- dolgovi za preživnino ali podporo otrok;
- dolgovi državnim institucijam za globe in kazni;
- dolgovi za večino državnih skladov ali zajamčenih izobraževalnih posojil;
- dolgovi, ki nastanejo zaradi smrti in osebne poškodbe, ki jo je povzročil vinjeni voznik ali voznik pod vplivom mamil, itd.

Po Poglavju 13 dolžnik običajno prejme razrešitev samo po dokončanih plačilih, ki so predvidena s strani poplačilnega plana, ki je bil odobren s strani sodišča. Obstajajo pa tudi nekatere okoliščine, v katerih lahko dolžnik zahteva od sodišča, da ga razreši dolgov, pa

čeprav mu ni uspelo poplačati vsega dolga. Takšna razrešitev je mogoča samo za dolžnika, ki mu ne uspe popolnoma poravnati dolga po planu iz objektivnih razlogov, na katere ne more vplivati. Obseg oprostitve po Poglavlju 13 je enak kot v Poglavlju 7, kar se tiče dolgov, ki so izločeni iz oprostitve (Chapter 13 Discharge, 2009; Discharge In Bankruptcy, 2009).

Pri osebnem stečaju po Poglavlju 7 se velikokrat poravna velik del dolgov brez plačila, zato je stečaj pod tem poglavjem težje vložiti. Vendar tudi trenutni zakoni otežujejo, da individualni dolžnik vloži osebni stečaj po Poglavlju 13. Nova zakonodaja določa znesek plačil, ki se jih zahteva za poplačilo dolga glede na življenjske stroške države, kjer živi dolžnik. Plačila, ki se jih zahteva po Poglavlju 13, so velikokrat višja, saj so življenjski stroški veliko višji od ugotovljenih med stečajem. Usposobljen odvetnik je nujen za vodenje individualnega dolžnika skozi vse tipe osebnega stečaja (Personal Bankruptcy, 2008).

Po prijavi stečaja po Poglavlju 13 dolžniki obdržijo vsa svoja finančna sredstva, predložiti pa morajo plan za poplačilo dela njihovih dolgov iz bodočih zaslužkov v roku treh do petih let. Dolžnik predloži poplačilni plan, ki mora zagotoviti upnikom, da bodo dobili toliko, kot bi, če bi bil stečaj prijavljen po Poglavlju 7, in nič več. Če in ko dolžnik izpolni vsa ali vsaj večino svojih obveznosti po planu, se preostali dolg odpiše. Poplačilni plan odobri le stečajni sodnik brez vpliva upnikov (White, 2005, str. 42).

Zaradi težnje, da so vsi upniki poplačani v enakem razmerju in mora biti vsak dolg poravnan vsaj v enaki višini kot v Poglavlju 7, je poplačilo po Poglavlju 13 nizko. Če bi dolžniki morali pri prijavi osebnega stečaja po Poglavlju 13 plačati več kot pri prijavi osebnega stečaja po Poglavlju 7, bi se jih večina raje odločila za vložitev osebnega stečaja po Poglavlju 7. Dolžniki, ki prijavijo stečaj po Poglavlju 13, pogosto predlagajo poplačilni plan, v katerem predvidijo poplačilo le 1 % svojih dolgov. Stečajni sodnik pa tak plan običajno potrdi, ker bi sicer dolžniki prešli na postopek stečaja po Poglavlju 7 (White, 2005, str. 42).

Poglavje 13 ima različne posebnosti, zaradi katerih je v določenih pogojih zanimiv za dolžnike. Dolžniki pogosto prijavijo stečaj po Poglavlju 13, če imajo zapadle obveznosti na hipoteko in želijo odložiti zaplembo zaradi zamude s plačili. Če je zavarovan dolg posojilo za avto, je vložitev po Poglavlju 13 koristnejša za dolžnike, saj je osnovni znesek posojila zmanjšan na trenutno tržno vrednost avta. Včasih pa dolžniki prijavijo stečaj po Poglavlju 13, ker so v zadnjih šestih letih že vložili stečaj po Poglavlju 7. Dolžniki lahko vložijo stečaj po Poglavlju 13 vsakih šest mesecev (White, 2005, str. 43).

Pred prijavo stečaja morajo individualni dolžniki opraviti finančno svetovanje. Prav tako morajo opraviti preveritev premoženja, če nameravajo prijaviti stečaj po Poglavju 7 (White, 2005, str. 44).

Vsekakor pa velja, da lahko osebni stečaj po Poglavju 13 vložijo le fizične osebe v svojem imenu, ne pa v imenu svojega podjetja. To pomeni, da samostojni podjetniki kot pravni subjekti ne morejo vložiti osebnega stečaja pod tem poglavjem. V nasprotju s Poglavjem 13 pa Poglavje 7 dovoljuje postopek osebnega stečaja tako individualnim fizičnim kot pravnim osebam (File chapter 13 bankruptcy, 2009).

5. PRIMERJAVA POSTOPKOV OSEBNIH STEČAJEV V SLOVENIJI IN V ZDA

Postopek osebnega stečaja se vedno vodi z namenom, da so upniki čim bolj enakovredno poplačani in da se omogoči stečajnemu dolžniku nov začetek. V poglavju so razložene bistvene podobnosti in razlike v postopku osebnega stečaja v Sloveniji in v ZDA.

5.1 Postopek osebnega stečaja

Osebni stečaj v Sloveniji je urejen z Zakonom o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (ZFPPIPP) in pozna le eno obliko. Ta pa je po svoji vsebini podobna obravnavi osebnega stečaja v ZDA po Poglavju 7. V ZDA pa imajo poleg Poglavja 7, ki se imenuje Likvidacija, za vodenje osebnega stečaja na voljo tudi Poglavje 13, ki se imenuje Poravnava dolgov posameznikov z rednim dohodkom. Poglavje 13 je namenjeno predvsem posameznikom, ki imajo premoženje (hišo, avto ...), ki ga želijo obdržati. Morajo pa seveda imeti tudi reden vir zadostnega dohodka, da lahko pokrivajo svoje obveznosti po poplačilnem planu (Alternatives to Chapter 7, 2009; ZFPPIPP, 2008, str. 228).

5.2 Način vložitve postopka osebnega stečaja

V Sloveniji lahko individualni dolžnik vloži stečaj vsakih 10 let. V ZDA pa je možno stečaj vložiti po Poglavju 7 vsakih šest let, po Poglavju 13 pa vsakih šest mesecev. Po Poglavju 7 lahko stečaj vložijo tako fizične kot pravne osebe, po Poglavju 13 pa le fizične osebe (File chapter 13 bankruptcy, 2009; White, 2005, str. 43).

V Sloveniji je možno vložiti le individualno vlogo, v ZDA pa lahko zakonci vložijo skupno vlogo za osebni stečaj. S tem se izognejo plačilu dvojnih stroškov postopka

osebnega stečaja. Vlogo za osebni stečaj v Sloveniji in v ZDA poleg dolžnikov lahko vložijo tudi upniki.

5.3 Stroški osebnega stečaja

Stroški prijave in postopka osebnega stečaja v Sloveniji so 2.050 EUR. Gre za minimalne stroške, ki pa so lahko seveda večji glede na število prijavljenih terjatev in glede na višino sredstev v bilanci stanja. Na začetku so sodišča v Sloveniji dosledno zahtevala plačilo vseh, po zakonu določenih stroškov za prijavo stečaja. Če ti niso bili plačani, so bili predlogi zavrnjeni. Sedaj pa sodišča upoštevajo možnost, da lahko potrošnik zaprosi za brezplačno pravno pomoč. V primeru, da to dobi, se to šteje kot plačilo predujma. Zato je število začetih osebnih stečajev s strani potrošnikov tudi močno naraslo (Rednak, 2009; Ur.l. RS, št. 91/2008).

Če stečajnemu dolžniku brezplačna pravna pomoč ni odobrena in mora odvetnika, ki ga zastopa v postopku osebnega stečaja, plačati, pa se običajno z njim dogovori o nagradi. Višina nagrade je odvisna od stopnje angažiranosti in zapletenosti situacije. Če pa dolžnik in odvetnik ne dosežeta dogovora, se upošteva Zakon o odvetniški tarifi, ki določa višino nagrade, tako za predlog kot tudi za odpust obveznosti glede na višino premoženja.²

Stroški prijave in postopka osebnega stečaja v ZDA po Poglavlju 7 znašajo 299 USD (419 EUR). Stroški odvetnika običajno znašajo od 600 USD (840 EUR) do 3000 USD (4201 EUR), odvisno od zahtevnost primera in lokacije. Stroški prijave in postopka osebnega stečaja po Poglavlju 13 znašajo 274 USD (384 EUR). Stroški odvetnika običajno znašajo od 1200 USD (1680 EUR) do 3500 USD (4901 EUR), odvisno od zahtevnost primera in lokacije. Vsi preračuni zneskov iz USD v EUR so preračunani po srednjem tečaju Banke Slovenije (BS) na dan 13. junija 2009 (1 USD = 1,4004 EUR) (Dnevna tečajnica-referenčni tečaji ECB, 2009; How Chapter 7 Works, 2009; How Chapter 13 Works, 2009).

Tabela 5: Stroški osebnega stečaja (v EUR)

SLOVENIJA		ZDA			
stroški prijave	stroški odvetnika	Poglavje 7		Poglavje 13	
		stroški prijave	stroški odvetnika	stroški prijave	stroški odvetnika
2.050	1.800	419	840	384	1.680
Skupaj 3.850		Skupaj 1.259		Skupaj 2.064	

Vir: How Chapter 7 Works, 2009; How Chapter 13 Works, 2009; Odvetniška pisarna Carmen Dobnik in odvetniki, 2009.

² Odvetniška pisarna Carmen Dobnik in odvetniki

Vsi v Tabeli 5 navedeni stroški so minimalni. Glede na navedeno vidimo, da imamo v Sloveniji višje stroške prijave osebnega stečaja in da jih morajo dolžniki poravnati ob prijavi. V ZDA, kjer so stroški prijave nižji, pa je plačilo možno v štirih mesečnih obrokih. Prav tako so v Sloveniji višji stroški odvetnika (How Chapter 7 Works, 2009; How Chapter 13 Works, 2009).

5.4 Izvzetje iz stečajne mase

V Sloveniji spadajo v stečajno maso vsa dolžnikova sredstva kot tudi bodoči zaslužki. Iz stečajne mase pa so izvzeta le minimalna sredstva za spodobno preživetje, preživnine in odškodnine ter nekatere druge posebne vrste prejemkov.

V ZDA spadajo v stečajno maso po Poglavlju 7 vsa dolžnikova sredstva, razen posebej izvzetih sredstev (tista sredstva, ki so nujno potrebna za dostojno življenje). Iz stečajne mase pa so izvzeti vsi dolžnikovi bodoči zaslužki. Namen 100-odstotne oprostitve je, da se dolžniku omogoči ponoven začetek. Po Poglavlju 13 dolžnik sicer obdrži vsa svoja sredstva, se pravi, da se stečajna masa ne oblikuje. Svoje obveznosti pa poravnava iz tekočih zaslužkov po poplačilnem planu.

Iz zgoraj navedenega vidimo, da so v Sloveniji v primeru osebnega stečaja v stečajno maso vedno lahko vključena vsa dolžnikova sredstva (nepremičnine in premičnine). V ZDA pa so v primeru osebnega stečaja po Poglavlju 13 dolžnikova sredstva izvzeta.

5.5 Možnost zlorab osebnega stečaja

Pred sprejetjem ZFPPIPP je bilo zoper osebni stečaj veliko pomislekov. Najpogostejši so bili pomisleki o tem, da bo možno osebni stečaj zlorabiti. Tako bi na primer dolžnik lahko sodišču posredoval napačne in neutemeljene podatke ali pa bi poskušal izkoristiti osebni stečaj za oprostitev dolgov ali nekaterih obveznosti, ki bi jih sicer lahko plačal. Prav tako bi bilo možno, da bi dolžnik prikril svoje premoženje s prenosom na druge pravne ali fizične osebe in bi ga nato uporabil pri zagonu novega podjetja. A možnosti za zlorabo so zelo majhne, saj je celotni postopek pod nadzorom sodišča. Če se ugotovijo nepravilnosti ali da se pojavi sum o verodostojnosti podatkov, so v zakonu predvidena sredstva obnove postopka oziroma možnost izpodbijanja sklepa o končanju postopka osebnega stečaja (Kaj če bankrotiram, 2007; Osebni stečaj (s.p.), 2008).

Največje zlorabe v ZDA pa so bile glede izvzetja iz stečajne mase, ki je bilo v različnih državah različno. Tako so se dolžniki pred objavo stečaja vedno selili v države, ki so imele

razmeroma visoko izvzetje, na primer Florida. Ta problem naj bi razrešila reforma zakona o stečaju v letu 2005 (White, 2005, str. 44).

5.6 Strogost osebnega stečaja

ZFPPIPP, ki ureja osebni stečaj v Sloveniji, je do vseh dolžnikov enako strog in ne daje nikomur priložnosti, da bi svoje obveznosti lahko pokril v daljšem časovnem obdobju. Tudi v Sloveniji bi bilo zaželeno, da bi imeli podoben način postopka osebnega stečaja, kot ga omogoča Poglavlje 13 v ZDA. Ni razumno, da mora posameznik ostati brez svojega imetja (doma), ker trenutno nima možnosti, da bi pokril svoje obveznosti, obstaja pa velika verjetnost, da bi to lahko storil v prihodnosti. Z možnostjo odloženega plačila bi tako lahko svoje imetje obdržal in morda celo nadaljeval svojo dejavnost.

Ena od pomanjkljivosti ZFPPIPP, ki prizadene stečajnega dolžnika, je tudi, da ne predvideva nikakršne svetovalne službe. Stečajni dolžnik nujno potrebuje svetovanje pri komunikaciji s sodiščem in izdelavi finančnega načrta za uspešno izpeljano preizkusno obdobje. V večini pravnih sistemov osebnega stečaja, ki so primerljivi s slovenskim, takšne službe namreč obstajajo in so pravzaprav nepogrešljive pri vzpostavitvi novega začetka za prezadolžene potrošnike. Kljub temu da je postopek osebnega stečaja v Sloveniji zelo strog za dolžnike, pa je pravičen do upnikov. Ti so namreč poplačani istočasno in v enakem deležu (nihče od upnikov ni v privilegiranem položaju) (Rupnik Vičar, 2009).

SKLEP

Vsak posameznik gre v svojem življenju tudi skozi slabe finančne čase. V nekem trenutku je stiska lahko tako huda, da je treba razglasiti stečaj. Razglasitev stečaja pa ima vedno tudi kar nekaj posledic. Stečajni dolžnik nima več zasebnosti, saj bodo vsi (njegova banka, njegov delodajalec in drugi) obveščeni o tem postopku. Stečaj je namreč javno objavljen in ga ni mogoče prikriti. Če je stečajni dolžnik lastnik nepremičnine ali premičnine bodo te šle v poplačilo obveznosti v stečaju. Če stečajni dolžnik vodi lastno podjetje, se bo to zaprlo. V primeru, da stečajni dolžnik podeduje kaj denarja ali dobi kakšno poplačilo v zvezi z zavarovanjem, bo tudi to šlo v poplačilo njegovih dolgov. Takšne so posledice, če dolžnik razglasi osebni stečaj, zato je potreben resen premislek, preden to stori.

Po drugi strani pa osebni stečaj zmanjša možnost revščine, saj lahko dolžnik, ko je njegovo finančno stanje kritično, vloži prijavo za stečaj. Postopek osebnega stečaja dovoljuje izjeme, zato lahko dolžnik obdrži nekaj svojih finančnih sredstev in nekaj svojih bodočih zaslužkov v času stečaja, ne glede na to, koliko dolguje. Dovoljena izločitev finančnih

sredstev in bodočih prejemkov dolžnika ter njegovih družinskih članov omogoča izboljšanje njihovega življenjskega standarda, ki bi bil sicer zelo nizek. Čeprav večja izločitev bodočih prejemkov spodbudi dolžnika k delu in uporabi človeškega kapitala tudi po stečaju, hkrati zmanjšuje delež poplačila upnikom. V končni fazi je tako lahko sprožitev osebnega stečaja lahko tudi v interesu upnikov.

V Sloveniji se je s 1. oktobrom 2008 začel uporabljati novi ZFPPIPP, ki ureja tudi osebni stečaj. Postopek osebnega stečaja pa je, po tem zakonu, enako urejen tako za potrošnika kot tudi za samostojnega podjetnika/zasebnika. Prezadolženi potrošnik v Sloveniji je tako dobil možnost, da prijavi osebni stečaj pod enakimi pogoji kot samostojni podjetnik/zasebnik, kar do uveljavitve tega zakona ni bilo mogoče. Prej je bil potrošnik namreč odgovoren za svoje obveznosti vse do poplačila oziroma lahko tudi do smrti. Z novim zakonom pa ima tako potrošnik kot tudi samostojni podjetnik/zasebnik možnost po končanem stečaju doseči odpust obveznosti. To se pravi, da je ta zakon v primeru, da je dosežen odpust obveznosti, za potrošnika in samostojnega podjetnika/zasebnika ugoden. Po drugi strani pa izenačitev potrošnika in samostojnega podjetnika ni vedno upravičena. Potrošnik si je v večini primerov namreč sam kriv za prezadolženost, samostojni podjetnik pa je izpostavljen raznim podjetniškim tveganjem. V tem pogledu bi moral biti osebni stečaj samostojnega podjetnika/zasebnika urejen tako, kot to velja za kapitalne gospodarske družbe. Njim namreč z zaključkom stečajnega postopka prenehajo vse obveznosti. ZFPPIPP pa omogoča samostojnemu podjetniku samo možnost, da zaprosi za odpust obveznosti, ni pa nujno, da mu ga sodišče odobri. Samo v primeru, da odpust doseže, je prost vseh neporavnanih obveznosti iz naslova poslovanja.

Pri pregledu postopka osebnega stečaja v ZDA sta predstavljeni dve možnosti poplačila dolgov, in sicer z odprodajo sredstev (Poglavje 7) ter iz bodočih zaslužkov (Poglavje 13). Postopek osebnega stečaja v Sloveniji je močno podoben postopku osebnega stečaja po Poglavju 7 v ZDA. Zaželeno pa bi bilo, da bi imeli tudi v Sloveniji podoben način postopka osebnega stečaja, kot ga omogoča Poglavje 13 v ZDA. Vsakdo bi namreč moral imeti možnost, da trenutne finančne težave rešuje tudi z bodočimi prejemki, če so ti zanesljivi. Premoženje (nepremičnina), ki se enkrat proda, je lahko izgubljeno za vedno, ker morda ne bo več naprodaj. Tako pri nas posameznik ne more obvarovati premoženja, ki ima zanj velik osebni pomen, če v določenem trenutku nima dovolj sredstev za poplačilo dolgov. Tako osebno premoženje izgubi, ne glede na to, da bi bil pozneje sposoben te dolgove poplačati brez prodaje le-tega. ZFPPIPP, ki ureja osebni stečaj v Sloveniji, bi morda moral predvideti tudi poravnavo dolgov iz bodočih zaslužkov.

Druga pomanjkljivosti ZFPPIPP v primerjavi z osebnim stečajem v ZDA, ki prizadene stečajnega dolžnika, pa je tudi, da ta ne predvideva nikakršne svetovalne službe. Stečajni dolžnik svetovalno službo nujno potrebuje za svetovanje pri komunikaciji s sodiščem in

izdelavi finančnega načrta za uspešno izpeljano preizkusno obdobje. Takšne službe so namreč nepogrešljive pri vzpostavitvi novega začetka za prezadolžene posameznike.

Kljub pomanjkljivostim, ki jih še vedno ima postopek osebnega stečaja v Sloveniji, pa je ZFPPIPP vsaj delno uredil to področje. Stečajnim dolžnikom je prinesel možnost, da dosežejo odpust obveznosti. Hkrati pa je zakon uredil tudi položaj upnikov, ki imajo nezavarovane terjatve, saj so ti v primeru stečaja poplačano istočasno in v enakih deležih.

LITERATURA IN VIRI

1. *Alternatives to Chapter 7*. Najdeno 31. marca 2009 na spletnem naslovu <http://www.uscourts.gov/bankruptcycourts/bankruptcybasics/chapter7.html#alternatives>
2. Anderson W., I. (2009). *Bankruptcy: Tips To Avoid It*. Lawyerintl.com. Najdeno 28. marca 2009 na spletnem naslovu <http://www.lawyerintl.com/law-articles/1779-bankruptcytipstoavoidit>
3. *Bankruptcy*. Najdeno 16. oktobra 2008 na spletnem naslovu <http://www.newworldencyclopedia.org/entry/Bankruptcy>
4. Borštnik, B. (2009, 19. maj). *Razlike med s.p. in d.o.o.: preoblikovanje iz s.p. v d.o.o. je smiselno v času krize*. MladiPodjetnik.si. Najdeno 10. junija 2009 na spletnem naslovu <http://mladipodjetnik.si/novice-in-dogodki/novice/razlike-med-s.p.-in-d.o.o.-preoblikovanje-iz-s.p.-v-d.o.o.-smiselno-v-casu-krize>
5. *Chapter 13 Discharge*. Najdeno 31. marca 2009 na spletnem naslovu <http://www.uscourts.gov/bankruptcycourts/bankruptcybasics/chapter13.html#discharge>
6. *Chapter 7 Discharge*. Najdeno 31. marca 2009 na spletnem naslovu <http://www.uscourts.gov/bankruptcycourts/bankruptcybasics/chapter7.html#discharge>
7. Cigrovski, J. (2008, 1. oktober). *Postopek osebnega stečaja in odpust obveznosti*. FinD-INFO. Najdeno 16. oktobra 2008 na spletnem naslovu <http://www.findinfo.si/DnevneVsebine/Aktualno.aspx?id=5290>
8. *Discharge In Bankruptcy*. Najdeno 28. marca 2009 na spletnem naslovu <http://www.lawyerintl.com/law-articles/2628-DischargeInBankruptcy>
9. *Dnevna tečajnica – referenčni tečaji ECB 2009*. (2009). Ljubljana: Banka Slovenije. Najdeno 13. junija 2009 na spletnem naslovu <http://www.bsi.si/podatki/tec-bs.asp>
10. Edmond, J. (2009). *Bankruptcy- Five Ways To Avoid Bankruptcy*. Lawyerintl.com. Najdeno 28. marca 2009 na spletnem naslovu <http://www.lawyerintl.com/law-articles/1777-Bankruptcy-FiveWaystoAvoidBankruptcy>
11. *eObjave- Objave v postopkih zaradi insolventnosti (2009)*. Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve. Najdeno 15. junija 2009 na spletnem naslovu <http://www.ajpes.si/eObjave/default.asp?s=51>
12. *File chapter 13 bankruptcy*. Najdeno 15. junija 2009 na spletnem naslovu http://www.fireworkszone.com/business/bankruptcy/file_chapter_13_bankruptcy.html
13. *How Chapter 13 Works*. Najdeno 31. marca 2009 na spletnem naslovu <http://www.uscourts.gov/bankruptcycourts/bankruptcybasics/chapter13.html#work>
14. *How Chapter 7 Works*. Najdeno 31. marca 2009 na spletnem naslovu <http://www.uscourts.gov/bankruptcycourts/bankruptcybasics/chapter7.html#work>

15. Ivanjko, Š. (2007). *Insolvenčno pravo in osebni stečaj (De lege ferenda)*. Podjetje in delo, Revija za gospodarsko, delovno in socialno pravo. 6-7/2007/XXXIII. 1164-1175
16. Javornik, L. (2008, 6. oktober). *Osebni stečaj - uničevalen za podjetnike, slab za upnike*. Finance. Najdeno 16. oktobra 2008 na spletnem naslovu <http://www.finance.si/225539>
17. Jenull, H. (2000). *Stečaj podjetnika posameznika. Podjetje in delo, Revija za gospodarsko, delovno in socialno pravo*. 3-4/2000/XXVI, 479-492
18. *Kaj če bankrotiram* (2007, 7. maj). Najdeno 16. oktobra 2008 na spletnem naslovu <http://www.finance.si/181166>
19. Kocmur, H. (2009, 10. maj). *Osebni stečaj naj bo zlasti v prid dolžniku*. Delo.si. Najdeno 15. maja 2009 na spletnem naslovu <http://www.delo.si/clanek/80547>
20. Linster, R. *Bad Financial Times Of Bankruptcy*. Lawyerintl.com. Najdeno 28. marca 2009 na spletnem naslovu <http://www.lawyerintl.com/law-articles/348-BadFinancialTimesOfBankruptcy>
21. Lipovec, B. & Savnik, M. (1996). *Stečaj...kaj pa upnik?*. Kranj: Anthes.
22. Lukić, A. (2008, 27. september). *Razglasite osebni bankrot*. Zurnal24.si. Najdeno 16. oktobra 2008 na spletnem naslovu <http://www.zurnal24.si/cms/novice/gospodarstvo/index.html?id=69762>
23. Matejčič, K. (2008a, 30. september). *DBS: Veliko naših strank je zrelih za osebni stečaj*. Finance. Najdeno 16. oktobra 2008 na spletnem naslovu http://www.finance.si/224990/DBS_Veliko_na%B9ih_strank_je_zrelih_za_osebni_ste%E8aj
24. Matejčič, K. (2008b, 30. september). *Kdaj v osebni stečaj: Koliko mora biti posameznik dolžan, komu in koliko časa, da se začne postopek osebnega stečaja?*. Finance. Najdeno 16. oktobra 2008 na spletnem naslovu http://finance.si/224991/Kdaj_v_osebni_ste%E8aj
25. Mercina, J. (2009, 31. maj). *Preoblikovanje iz s.p. v d.o.o.* MladiPodjetnik.si. Najdeno 10. junija 2009 na spletnem naslovu <http://mladipodjetnik.si/podjetniskikoticek/ustanovitvev-podjetja/preoblikovanje-iz-s.p.-v-d.o.o>
26. *Nova zakonodaja o osebnem stečaju*. Najdeno 16. oktobra 2008 na spletnem naslovu <http://www.zps.si/sl/osebne-finance/denar/nova-zakonodaja-o-osebne-stečaju.html>
27. *Osebni stečaj (s.p.)* (2008, 21. januar). Data d.o.o. Najdeno 16. oktobra 2008 na spletnem naslovu <http://vem.data.si/clanek/1/127/>
28. *Personal Bankruptcy Cost* (2008, november). Najdeno 13. junija 2009 na spletnem naslovu <http://www.costhelper.com/cost/finance/personal-bankruptcy.html>
29. *Personal Bankruptcy*. Najdeno 16. oktobra 2008 na spletnem naslovu <http://www.bankruptcylawfirms.com/Personal-Bankruptcy.cfm>
30. Petavs, S. (2008a, 30. september). *Profesionalni dolžnik*. Finance. Najdeno 16. oktobra 2008 na spletnem naslovu <http://finance.si/224935>

31. Petavs, S. (2008b, 30. september). *Razkriti morate tudi premoženje sorodnikov*. Finance. Najdeno 16. oktobra 2008 na spletnem naslovu <http://www.finance.si/show.php?id=224933>
32. Petek, R. (2009, 3. april). *Stečaj kot rešitev ali propad?*. Novitednik. Najdeno 15. maja na spletnem naslovu http://www.novitednik.si/zapisi.php?id=481&id_zapis=1532&l=2009&m=4
33. Podjed L. (2008, 14. oktober). *Osebni stečaj- osnovne informacije*. Najdeno 16. junija 2009 na spletnem naslovu http://www.pravozatelebane.com/index.php?option=com_content&task=view&id=87&Itemid=135
34. *PRAVILNIK o tarifi za odmero nagrade upravitelja v postopkih zaradi insolventnosti in prisilne likvidacije ter stroških, do povrnitve katerih je upravitelj v teh postopkih upravičen*. (2008). Uradni list RS št. 91/2008 (26. september 2008).
35. Rednak, A. (2009, 6. april). *Začetih že 115 osebnih stečajev potrošnikov*. Finance. Najdeno 7. aprila 2009 na spletnem naslovu http://www.finance.si/243206/Zaetih_e_115_osebnih_steajev_potronikov
36. Robnik, L. (2008a, 8. september). *Oblikovanje stečajne mase*. Najdeno 20. novembra 2008 na spletnem naslovu <http://www.racunovodja.com/narocniki/default.aspx?doc=2.3OblikovanjeStecajneMase>
37. Robnik, L. (2008b, 8. september). *Odpust obveznosti stečajnega dolžnika*. Najdeno 20. novembra 2008 na spletnem naslovu <http://www.racunovodja.com/narocniki/default.aspx?doc=2.6OdpustObveznostiStecajnegaDolzника>
38. Rozman, M. (2007). Osebni stečaj. *Bančni vestnik, Revija za denarništvo in bančništvo*, 56 (12), 50-53
39. Rupnik Vičar, M. (2009, 22. januar). *Osebni stečaj – priložnost za nov začetek ali za nove zlorabe?*. Erevir. Najdeno 15. maja 2009 na spletnem naslovu <http://www.erevir.si/Moduli/Clanki/Clanek.aspx?ModulID=1&KategorijaID=11&ClanekID=712>
40. Srnovršnik, T. (2008, oktober). *Institut osebnega stečaja bo povzročil škodo samostojnim podjetnikom*. Pravna varnost. Najdeno 15. maja 2009 na spletnem naslovu http://www.pravna-varnost.si/livelawyers_news_detail.php?detail=1&newsid=112
41. Srnovršnik, T. (2009a). *Institut osebnega stečaja je diskriminatoren*. Pravna varnost. Najdeno 15. maja 2009 na spletnem naslovu http://www.pravna-varnost.si/livelawyers_news_detail.php?detail=1&newsid=103
42. Srnovršnik, T. (2009b). *Po novem lahko razglasite osebni stečaj*. Pravna varnost. Najdeno 15. maja 2009 na spletnem naslovu http://www.pravna-varnost.si/livelawyers_news_detail.php?detail=1&newsid=93

43. Šubic, P. (2008a, 16. september). *Pri osebnem stečaju se boste morda poslovili tudi od družinske hiše*. Finance. Najdeno 16. oktobra 2008 na spletnem naslovu <http://www.finance.si/223473>
44. Šubic, S. (2008b, 27. oktober). *Osebni stečaji za prezadolžene*. GorenjskiGlas. Najdeno 15. maja 2009 na spletnem naslovu http://www.gorenjskiglas.si/novice/razgledi__snovanja/index.php?action=clanek&id=26026
45. Terzič, N. (2008, 4. februar). *Stečaj samostojnega podjetnika*. MojeDeloRevija. Najdeno na spletnem naslovu 15. maja 2009 <http://www.revija.mojedelo.com/hr/stecaj-samostojnega-podjetnika-863.aspx>
46. *Uvajanje instituta osebnega stečaja*. Najdeno 16. oktobra 2008 na spletnem naslovu http://www.infosvet.si/index.php?Itemid=84&id=1927&option=com_content&task=view
47. *V ZDA v veljavi nov zakon o stečaju* (2005, 18. oktober). Najdeno 14. junija 2009 http://www.finance.si/134562/V_ZDA_v_veljavi_nov_zakon_o_ste%E8aju
48. Volk, D. (2008a). *Zakon o izvršbi in zavarovanju s podzakonskim predpisom- nov postopek izvršbe na podlagi verodostojne listine*. Ljubljana: Planet GV.
49. Volk, D. (2008b, 26. november). *OSEBNI STEČAJ v Sloveniji in v izbranih državah EU*. Najdeno 15. junija 2009 na spletnem naslovu <http://www.planetgv.si/upload/htmlarea/files/VI.%20dnevi%20evropskega%20prava/DidaVolk.pdf>
50. White, M. J. (2005, avgust). *Economic Analysis of corporate and personal bankruptcy law*. National Bureau of Economic Research. Najdeno 28. marca 2009 na spletnem naslovu <http://www.nber.org/papers/w11536>
51. *Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (ZFPPIPP) s stvarnim kazalom mag. Janeza Topliška* (2008). Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.